KRASIN
BOZ
VATỌЬCЬ

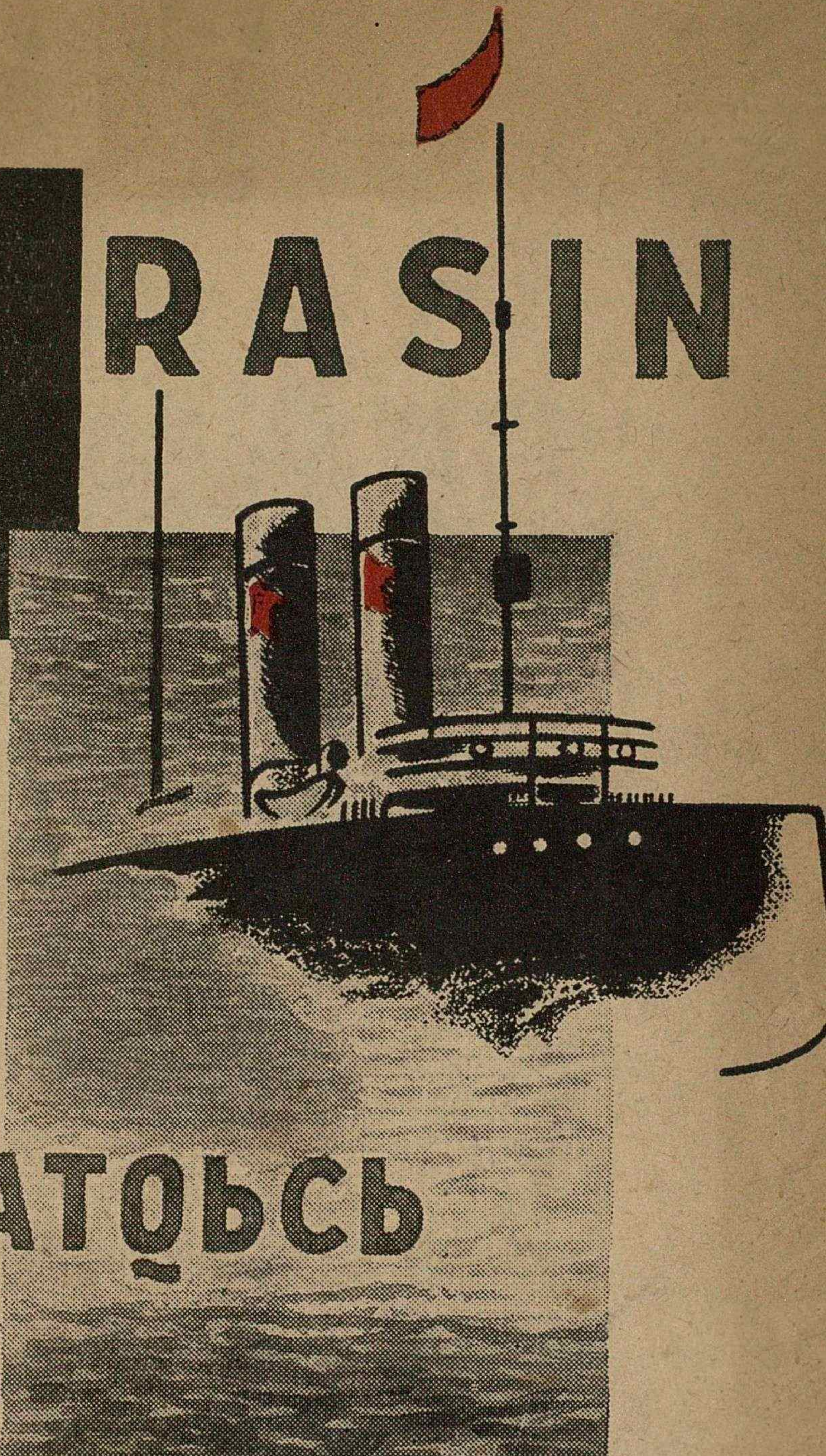

MINDLIN.

KRASIN

BOZ VATQЬCЬ

M. S., M. F. TƏRÇEMƏSE.
BALALAR ƏDƏBIATЬ KOMISIƏSE
QARAUЬNDA BASLDЬ.

QAZAN.
„TATIZDAT“
1931

Татглавлит № 6468 Заказ № 4233 Тираж 10000.
Областная Полиграфшкола, ФЗУ им. Луначарского, ул. Дзержинского д. № 3.

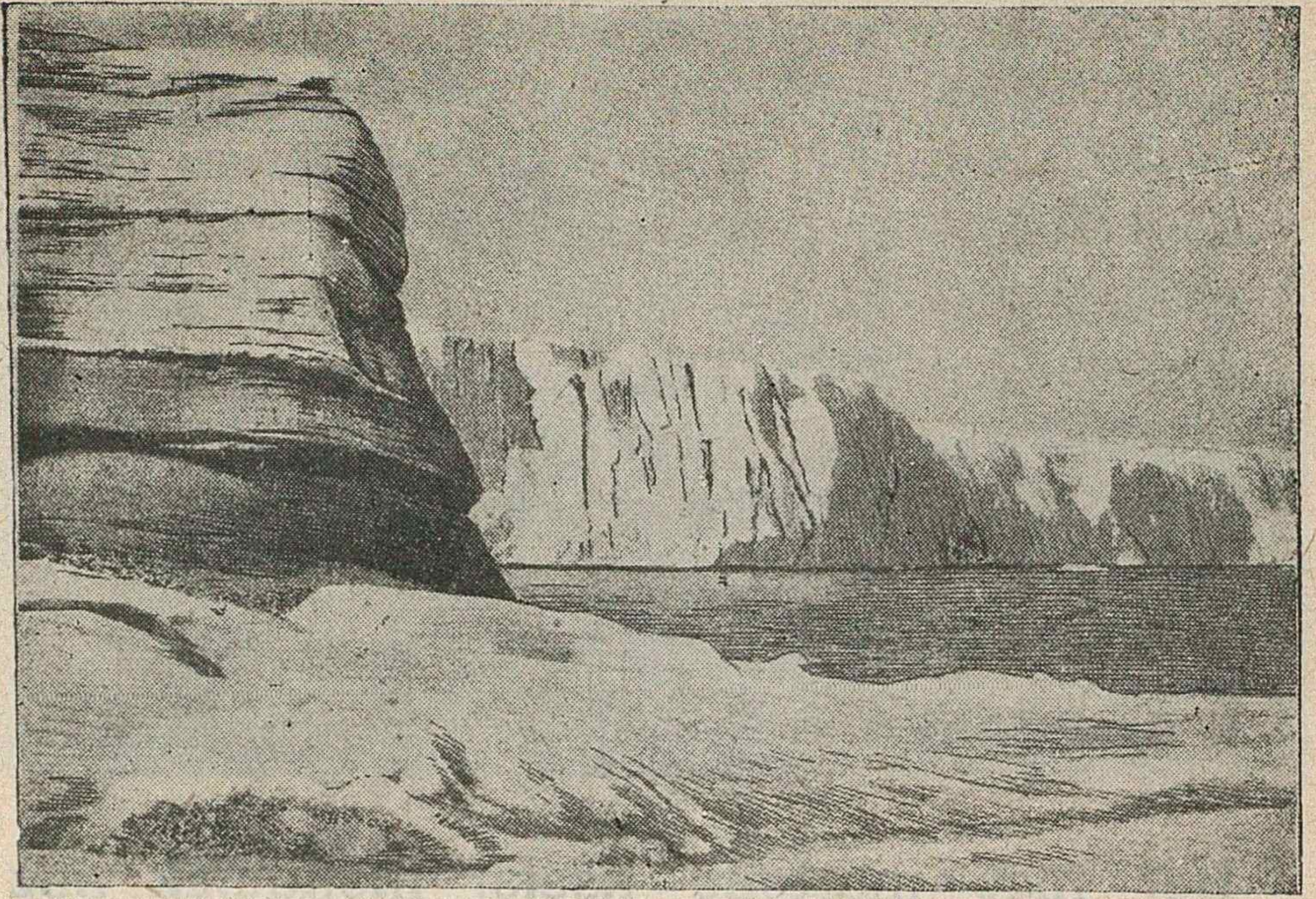

Jraq tɵnjaq.

ANDA HƏR VAQT QЬŞ.

Anda taular da, diꞑgez də, çir də qalьn qatlaulь zəꞑgərsu ʙoz ʙlən qaplanƣan.

Anda aq aju ƣna rəxət jəşi ala! Ul andaƣь qatь salqnnardan qurqmьj, **Cɵnki anьꞑ tunь ʙik jlь.**

Andьj tun ʙlən ʙoz saxralarnda qurqmьj jɵrep ʙula.

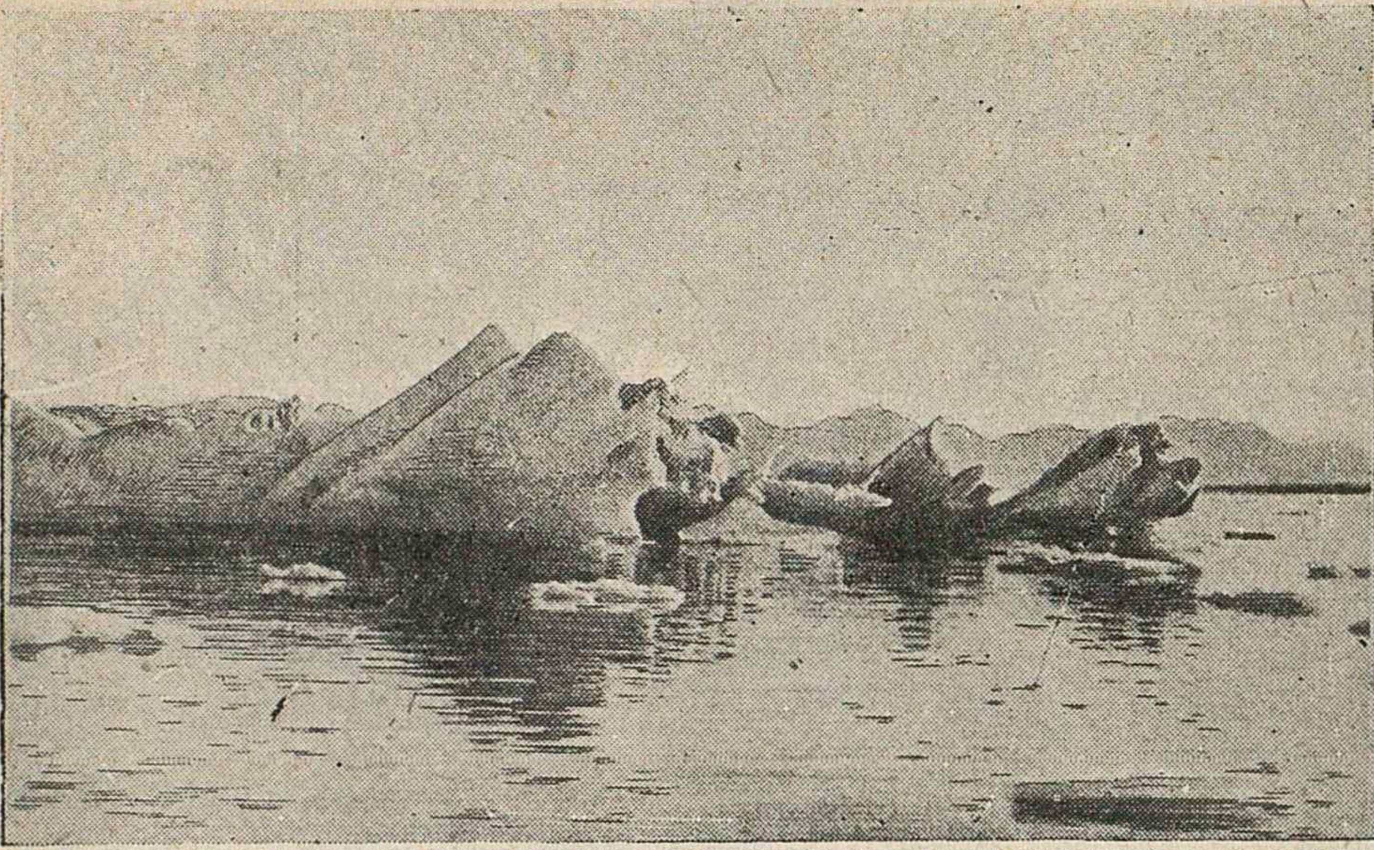

Ber nicə mərtəʙə kşelər məꞑgelek ʙoz saxrasьna ʙarrƣa ujlap julƣa cqqannar. Ber nicə mərtəʙə karaplarƣa tɵjəlep şul jaqqa taʙa kitkənnər. Ləkin alarƣa diꞑgzlərdə jɵzep jɵri torƣan **ʙoz taularь ocrap** ni arь, ni ʙire kitərgə irek ʙirməgənnər. Qaj vaqt **karaplar ike ʙoz tauь arasьna qsьlьp cikləyek qaʙьƣь şiklle jarlƣannar.**

Tora ʙara kşelər oca torƣan maşinalar—

ajroplannar,

dirizaʙllər

ujlap cƣaralar.

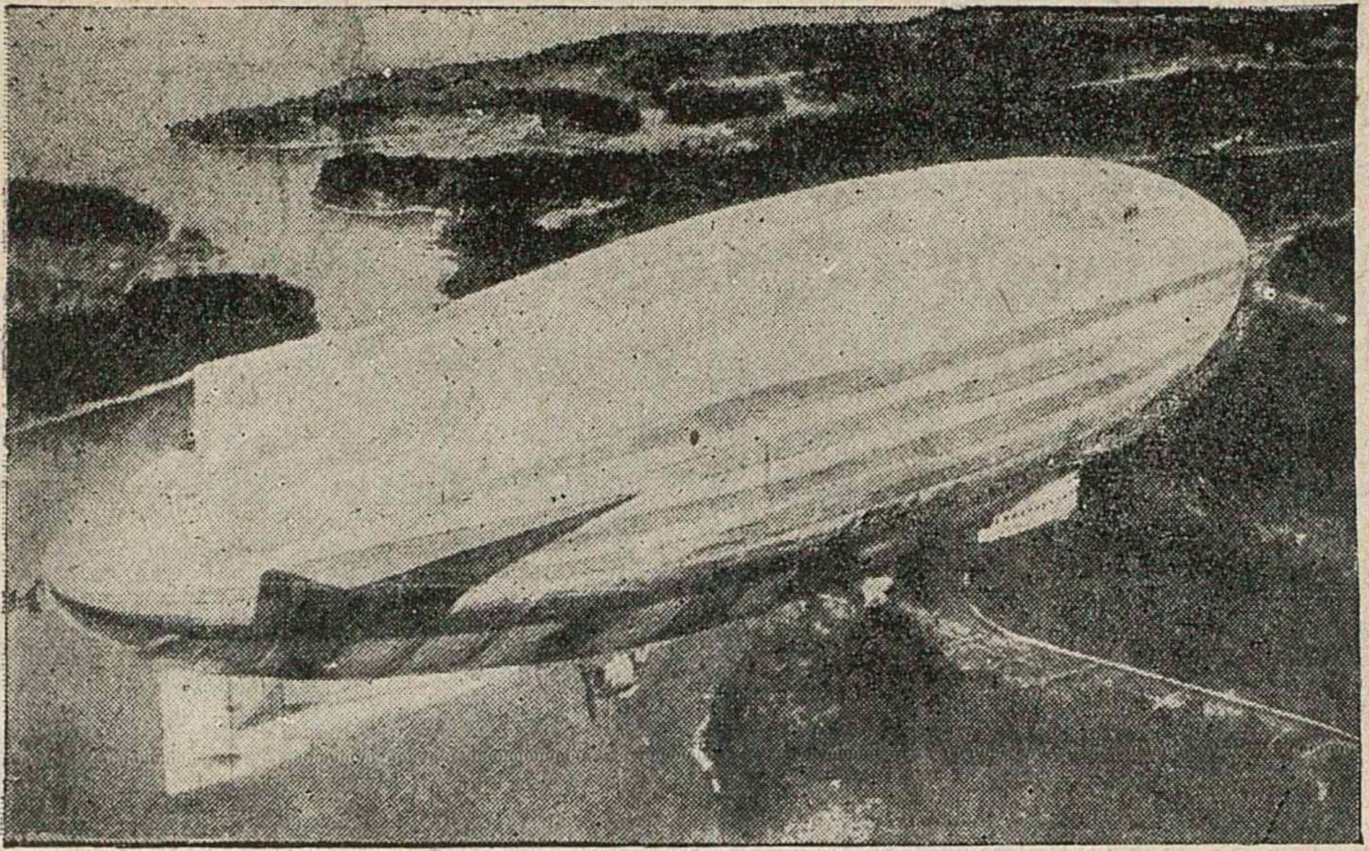

Dirიƶaвl‘ digəneꞑ zur ƣna haua karaвь. Şundьj karapqa utьrьp məꞑgelek qьş вulьp tora torƣan jaqqa ocarƣa ujlaƣannar. **Alar tɵnjaqnьꞑ iꞑ jraq вulƣan noqtasь -- tɵnjaq qotьвьna** вarьp çitərgə tləgənnər. Monьꞑ ɵcen məxsus rəyeştə diriƶaвl‘ xəzrləgənnər. Anda radio jasaƣannar, jjlь kiem—salmnar, azьq—tɵlek alƣannar, flaklar kytərgənnər, maşinalarьn вorƣannar da **OCЬP TA KITKƏNNƏR.**

Bu diriƶaвl‘ „ITALIƏ“ dip atalƣan.

Anьꞑ вaşlьƣь NOBILE atlь italiə kşese вulƣan.

Diriƶaʙl' oca.

Ul inde aqtьq şəhər өstnnən də ytte. Asta jəşllek kyrnmi ʙaşladь. Diriƶaʙl' haman tөnjaqqa taʙa ʙara.

Barƣan sajьn haua suьqlana.

Tizdən inde diriƶaʙl' dəge kşelər məꞑgelek ʙozlarnь kyrrlər. Diꞑgzdə ʙoz aƣьp jөri—jөri də eri. Ənə ʙer ʙoz kyrenə, ənə iknсese, ənə өcnсese.... **Su өstndə ʙozlar kyʙəjgənnən** kyʙəjə ʙaralar.

Ənə ʙoz qrlarь ʙaşlandьlar, ʙoz taularь kyrenələr. Alar ʙrsnnən ʙrse qurqьnьcьraq.

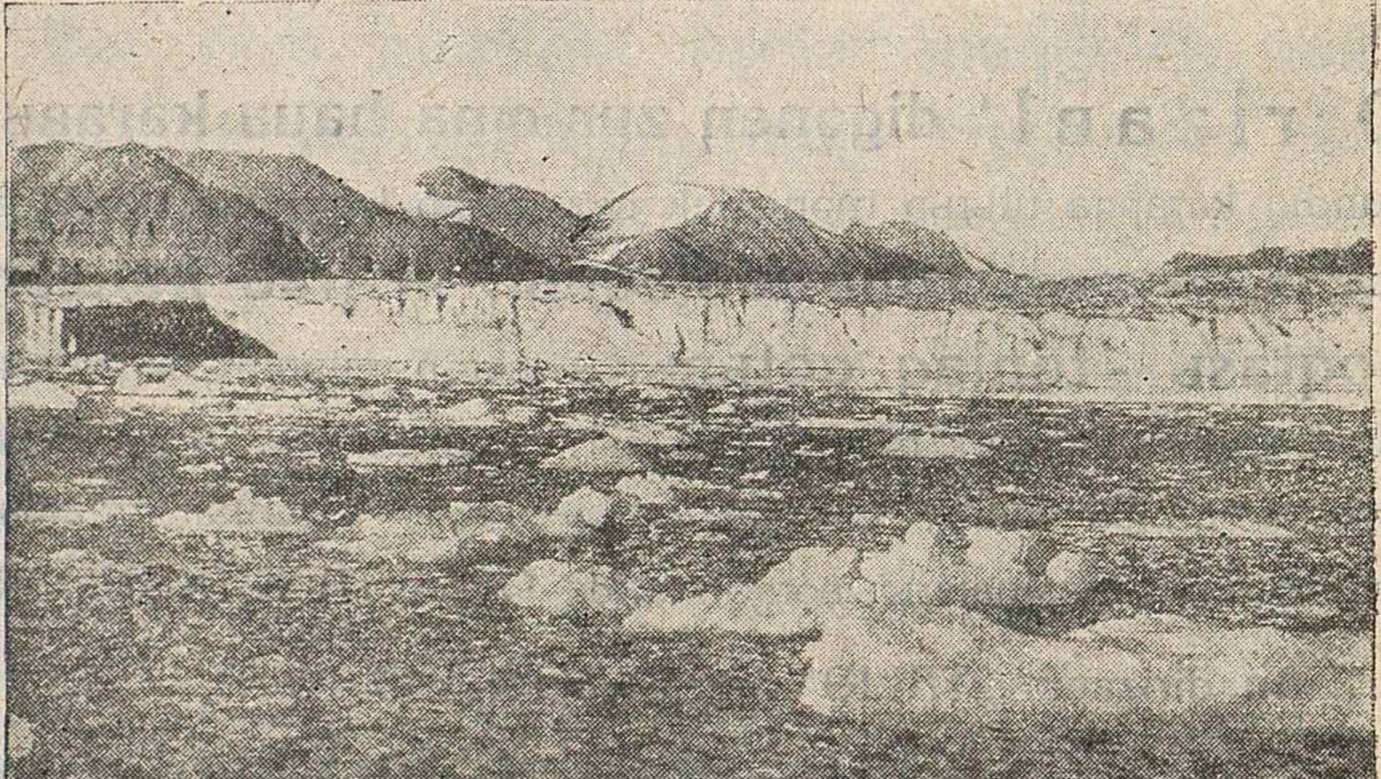

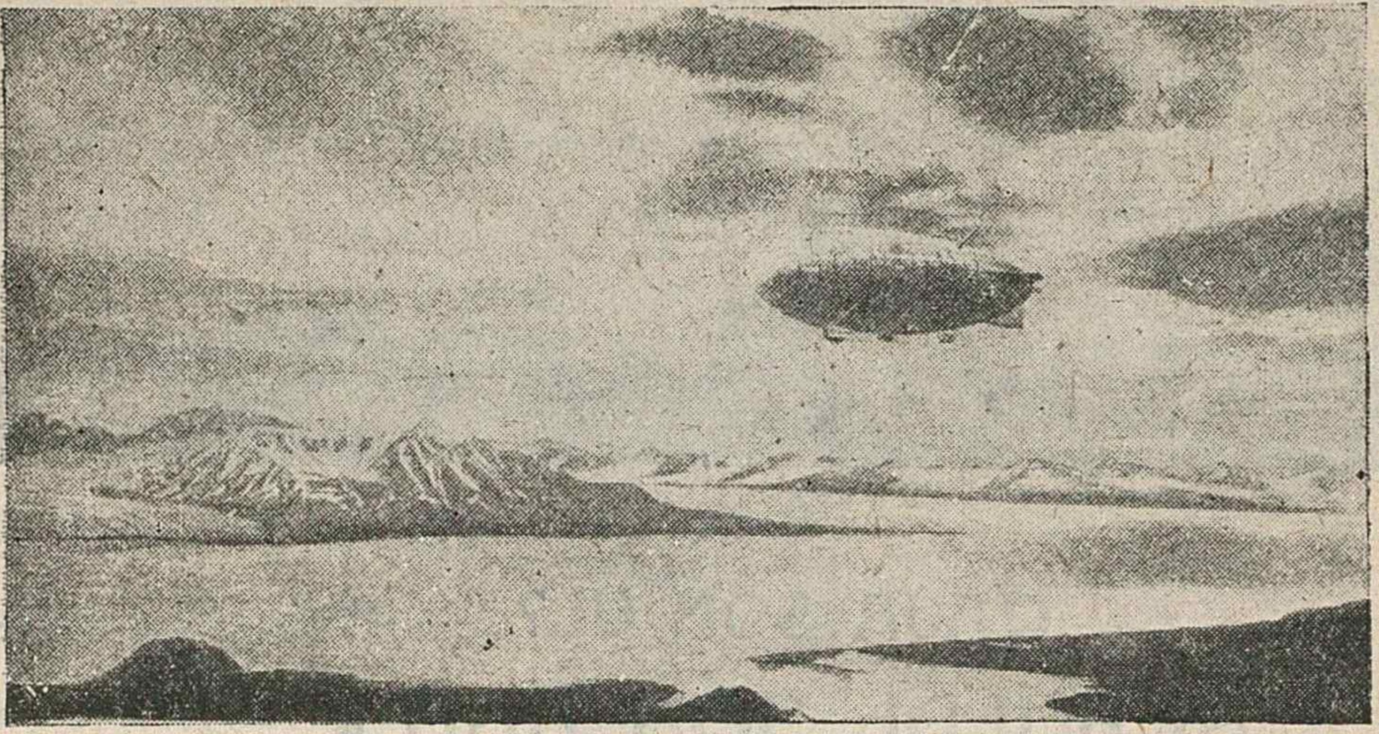

Kyptən inde kşelər tunnarьna tɵrndelər. Barь ʙornnarь ƣna kyrenep tora.

Ə salqьn artqannan arta ʙara. Haua karaʙьnьꞑ da tşqь jaqlarь ʙozlanьp qattь. „**DIRIƵABL‘qata**“ dieştelər.

Kinət qaraꞑƣьlana ʙaşladь. ÇIL, mərxəmətsez qatь çil **ʙaşlandь.**

„**DAUЬL ʙAŞLANA**“ dide iksрiditsiə ʙaşlьƣь giniral NOBILE.

Həm aqtьq mərtəʙə ul diriƶaʙl’dən radio arqьlь:

—Diriƶaʙel dauьlƣa eləkte, digən xəʙərne çiʙərep qaldь.

Şunnan soꞑ diriƶaʙl’dən hic ʙer xəʙər alnmadь.

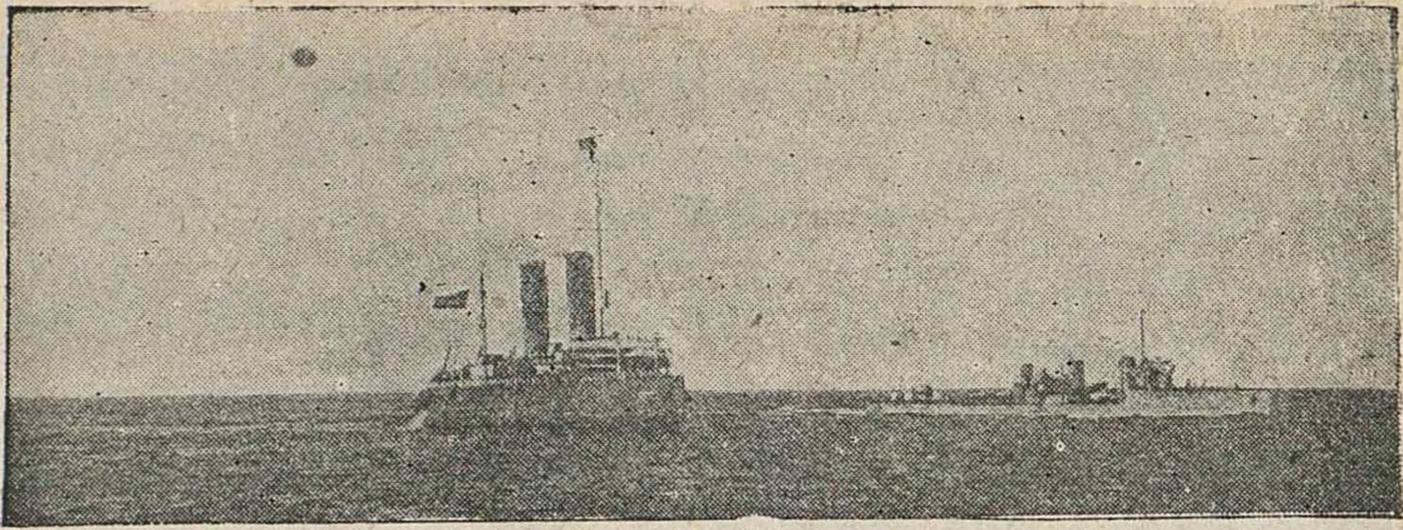

QAJA SOꞐ UL?

NI BULDЬ SOꞐ AꞐA?

Hic ʙer xəʙər juq! Radioda tьnьq.

Gəzitlərdə „diriƶaʙl‘ juƣaldь, Noʙile həm anьꞑ juldaşlarь həlak ʙuldь“ digən xəʙərlər ʙasьla ʙaşladь.

Ber kөn, **ike kөn, ӨC KӨN** ytte.

Diriƶaʙl‘ gə ni ʙulƣanьn ʙrəy də ʙlmi.

Diriƶaʙl‘ne ezləp taʙarƣa,a ndaƣь kşelərne qotqarrƣa kirək. Ləkin mənꞑelek ʙoz dөnjasьna, cdap ʙulmьj torƣan salqьn jaqqa ʙarrƣa kmneꞑ kөce çitər soꞑ?

Nindi gnə karap timer şiklle qatь **ʙoz arqьlь cƣa alьr ikən?**

Şundьj KӨCLE KARAPLAR, şundьj **ʙatьr jөrəkle kşelər də** BAR ikən şul.

Boz vatqьc karap kilep cqtь.

Ul hic ʙer tɵrle **BOZDAN QURQMЬJ.** Ul ʙoz vatqьc qorctan jasalƣan. Ul ʙoz qrlarьna hɵçym itep, alarnь vaqlap, ʙaşqa karaplarƣa jul acarƣa ɵjrəngən inde. Ul ʙoz vatqьc **„KRASIN“** dip atala.

„KRASIN“ ul sovitlar ileneke. Ul dɵnjada **iꞑ kɵcle ʙoz vatqьc** xisaplana. KRASIN Liningrad şəhərnnən jugalƣan diriƶaʙl'ne ezlərgə cƣьp kitə. KRASIN yze gnə ʙara almьj ʙit. Anь jɵrəkle, təçriʙəle kapitan alьp ʙara. Ul kapitan inde əllə nicə jllardan ʙirle diꞑgzdə jɵrgən, ʙɵten dɵnjanь əjlənep cqqan. Ləkin mondьj auьr julƣa ul da əle ƣɵmrndə ʙrnce mərtəʙə cƣa.

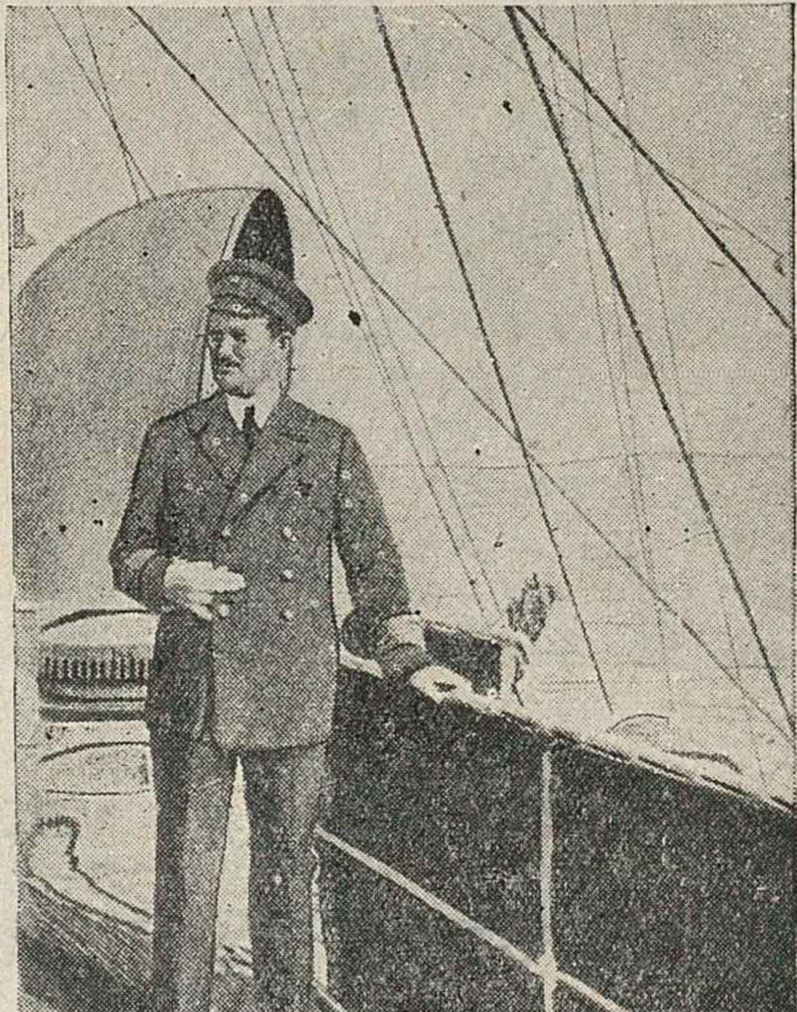

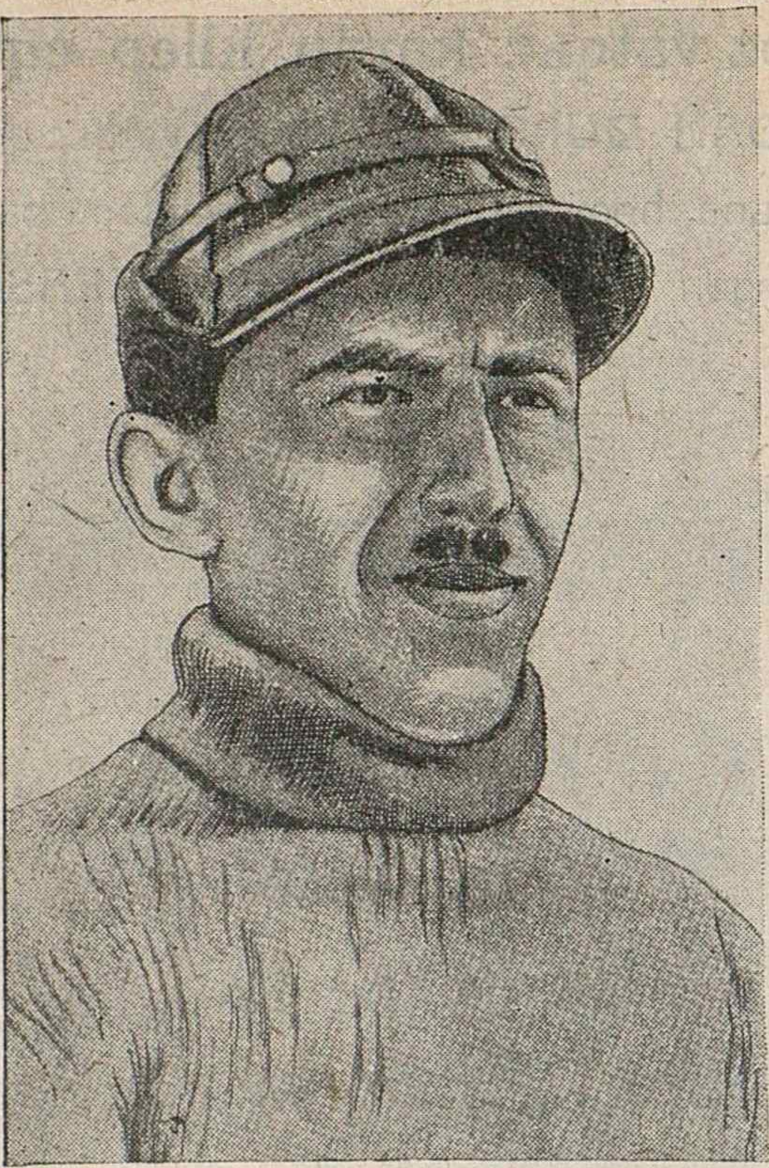

Batьr jɵrəkle, məşhyr ocucь CUXNOVSKI da KRASINƢA UTƄRƄP KITTE.

Krasinƣa Cuxnovskinьꞑ **ajroplanьn** da **mngerep** ʙik nqlap ʙəjləp **qujdьlar.** Nьq ʙəjləməsəꞑ, qatь dauьllar vaqtnda suƣa tɵşy qurqьnьcь ʙar.

Boz dɵnjasnda tɵrle xəllərgə ocrauь ixtimal ʙit!

Bəlki KRASIN da vata almьj torƣan ʙozlar ocrar. Şul vaqtta CUXNOVSKI yzeneꞑ ajroplanьna utьrьp ocar da „KRASIN“ ƣa diriżaʙl‘ne ezlərgə jardəm itər.

„Krasin“ ʙara da, ʙara. Diŋzlər ytə, okiannar kicə. Jraqqa, aq ajular ƣna tora torƣan məŋgelek **ʙozlar** qot ocqьc salqnnar **dɵnjasьna ʙara.**

Ənə qar ʙlən qaplanƣan taular kyrenə. Su qrьjlarndaƣь taularda qar artqannan arta ʙara.

Bu çirlərgə ədəm ajaƣь ʙasmaƣan.

Sirək-mirək knə jə ʙolan caʙьp ytə, jə ʙer tɵrkem qoş ocьp kitə.

Monda myktən ʙaşqa

ʙer əjʙer də ysmi.

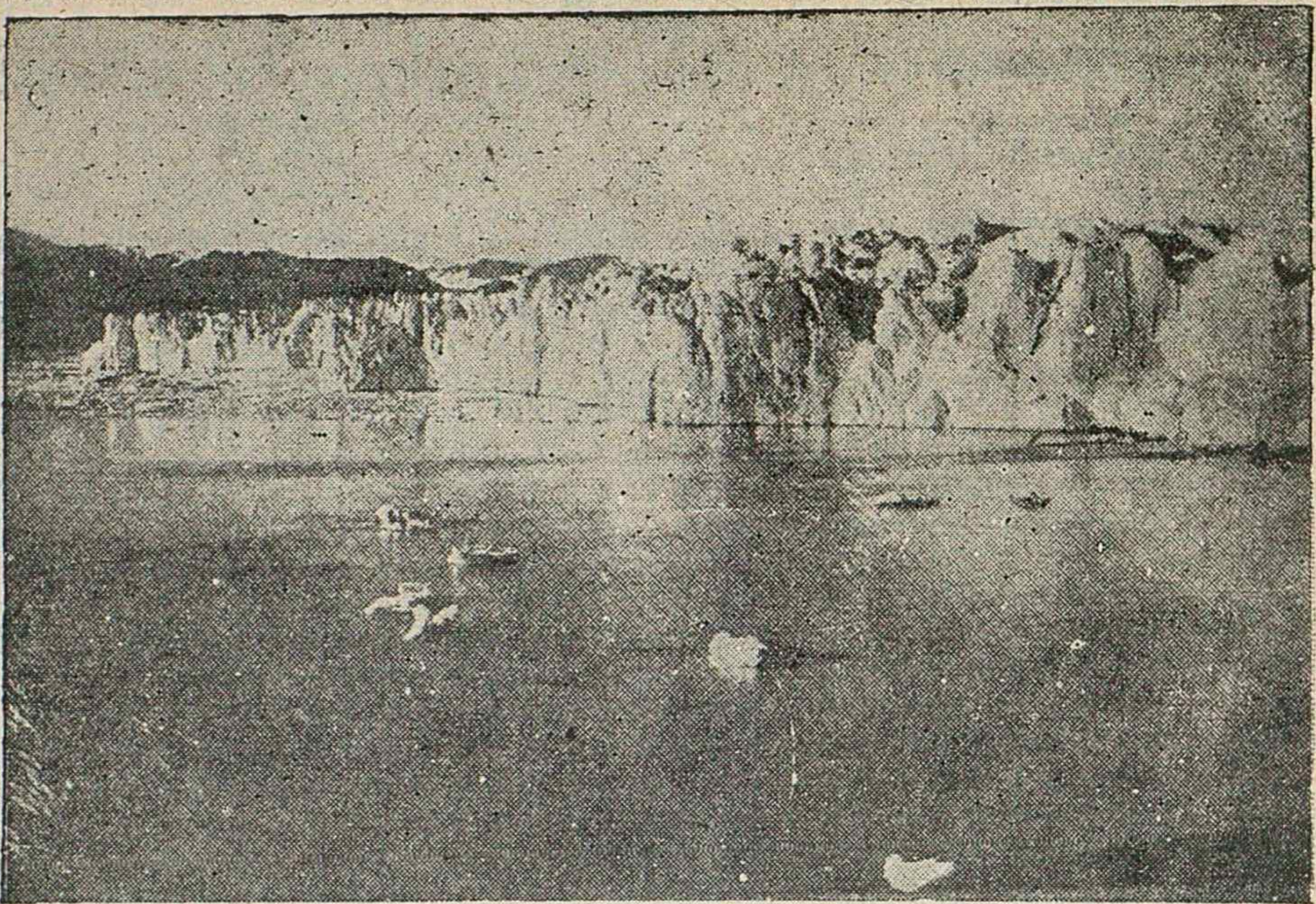

Bara torƣac myk tə ʙtte. Brnnən ʙre ʙiegerək ʙulьp yskən ʙoz taularь ƣꞑa jaltьrap kyrenələr.

Qojaşlь kɵnne alarƣa qarasaꞑ kyz caƣьla.

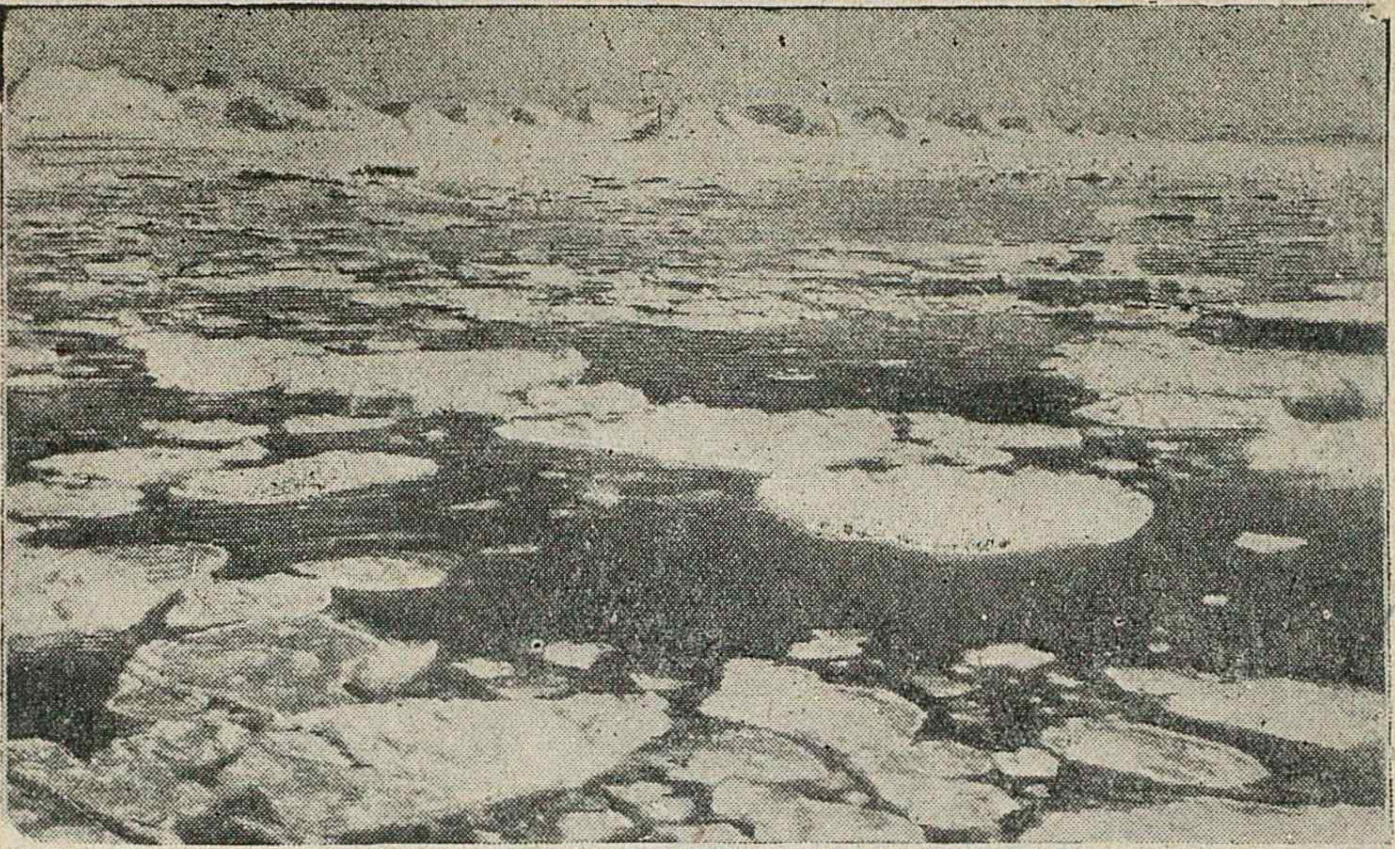

Qaja ƣna qarama,
anda BOZ.

BOZ,

həm BOZ...

Su ɵstndə məꞑge jɵzep jɵri həm hic ʙer vaqt eremi torƣan ʙoz.

Mnə ul ʙoz
dɵnjasь qaja ikən !

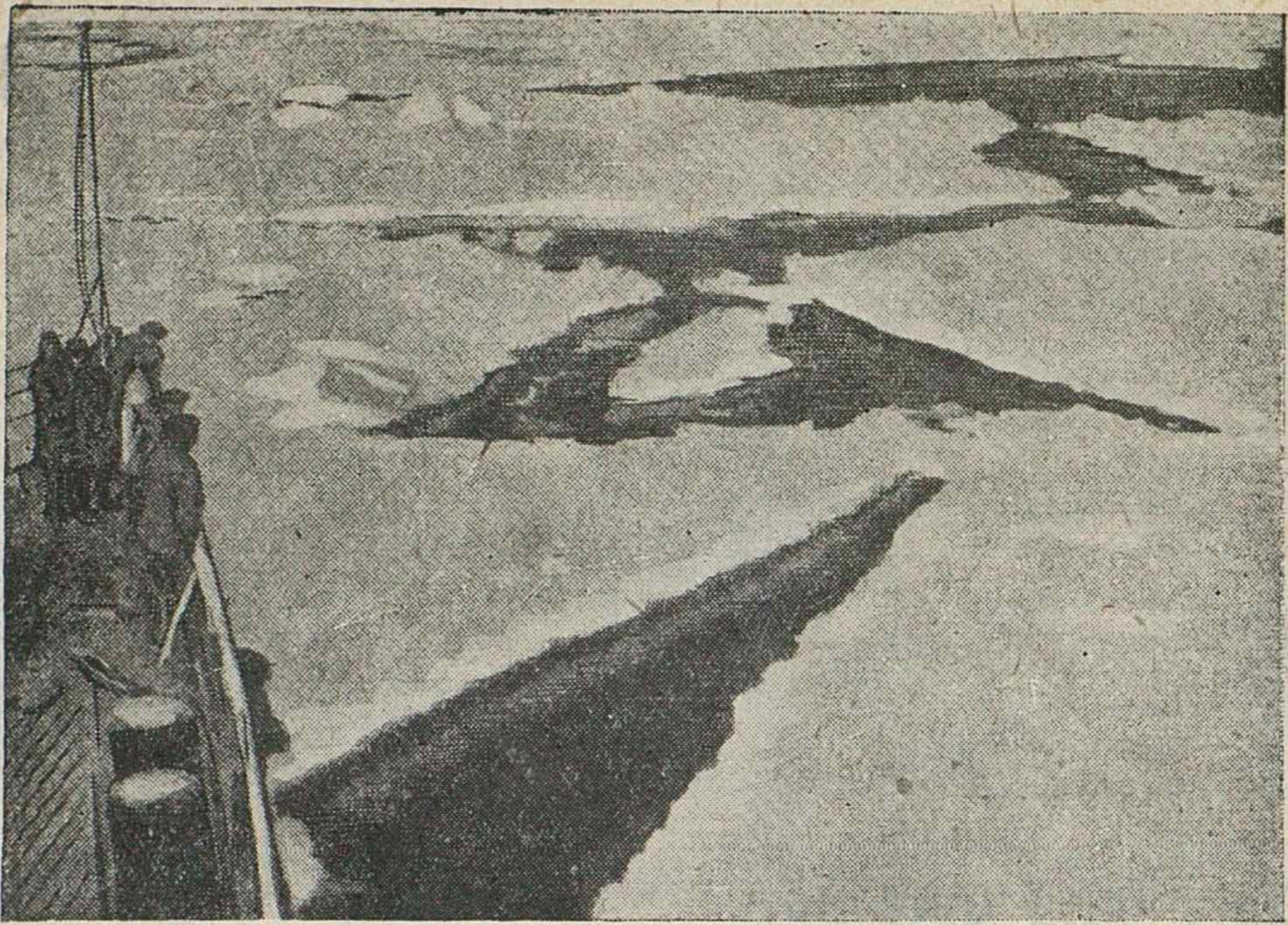

Mnə ʙoz.

Boz qrlarь „KRASIN“ nь
ytkərməskə ujlьjlar.

„KRASIN“ qorьc kykerəge ʙlən
ʙozlar arasьna kilep krə də,

ʙoz qrьn jarьp çiʙərə.

Boz qrlarь jarьlьp
„KRASIN“ ƣa jul ʙirələr.

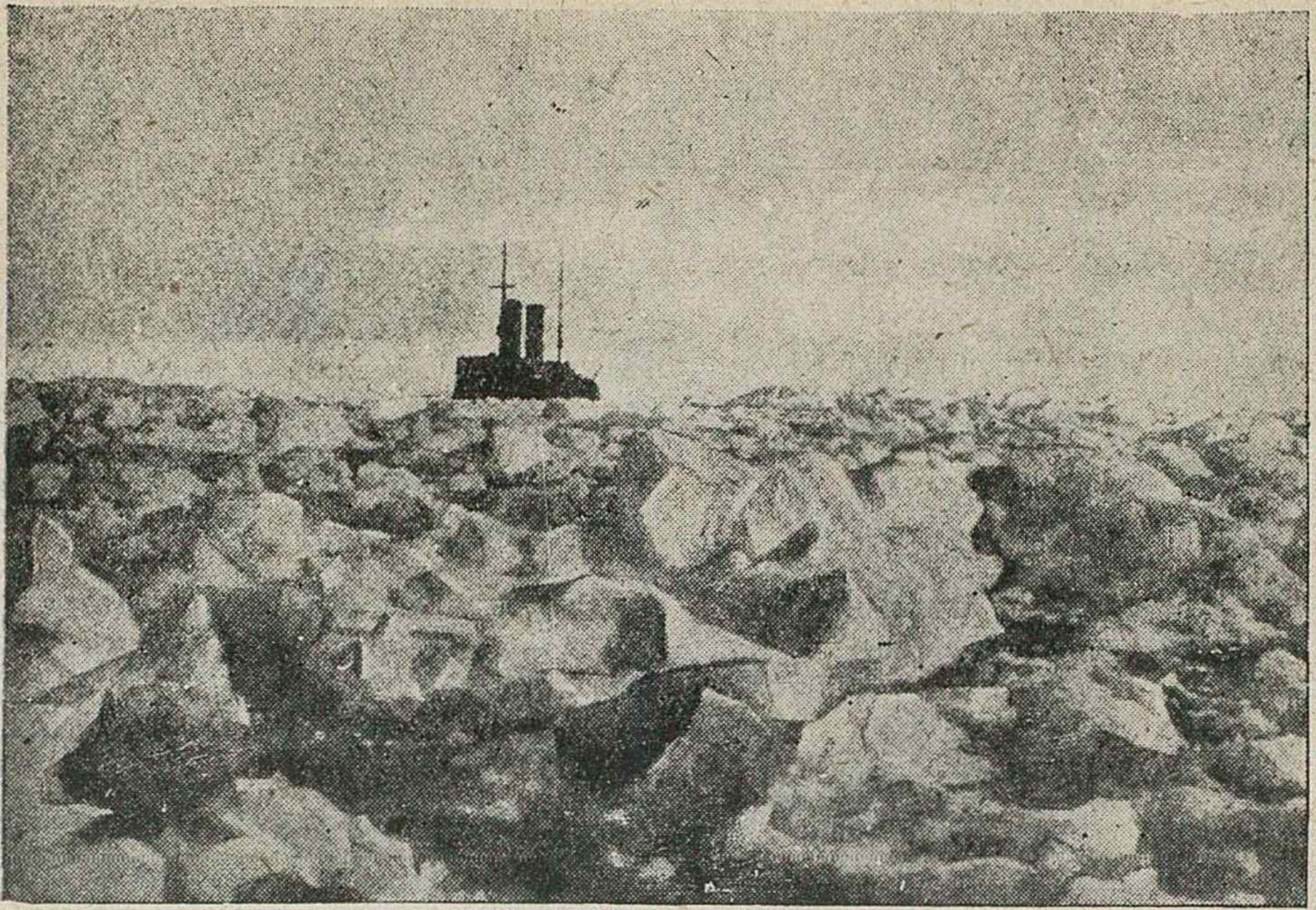

Tɵnjaq qotpqa jaqnnaşqan sajьn **ʙozlar qalьnaja həm nƣaja ʙaralar.**

„Krasin“ ƣa ʙoz arasnnan ytye aurajƣannan auraja ʙara. Bara torƣac ʙozlarnь **„Krasin“** da vata almьj. **„Krasin“** da ʙoz arasnnan jul sala almьj ʙaşladь.

„KRASIN“ tuqtadь.

Alƣa da ʙara almьj,

artqa da kitərgə tləmi.

INDE NI EŞLƏRGƏ?

____

____

____

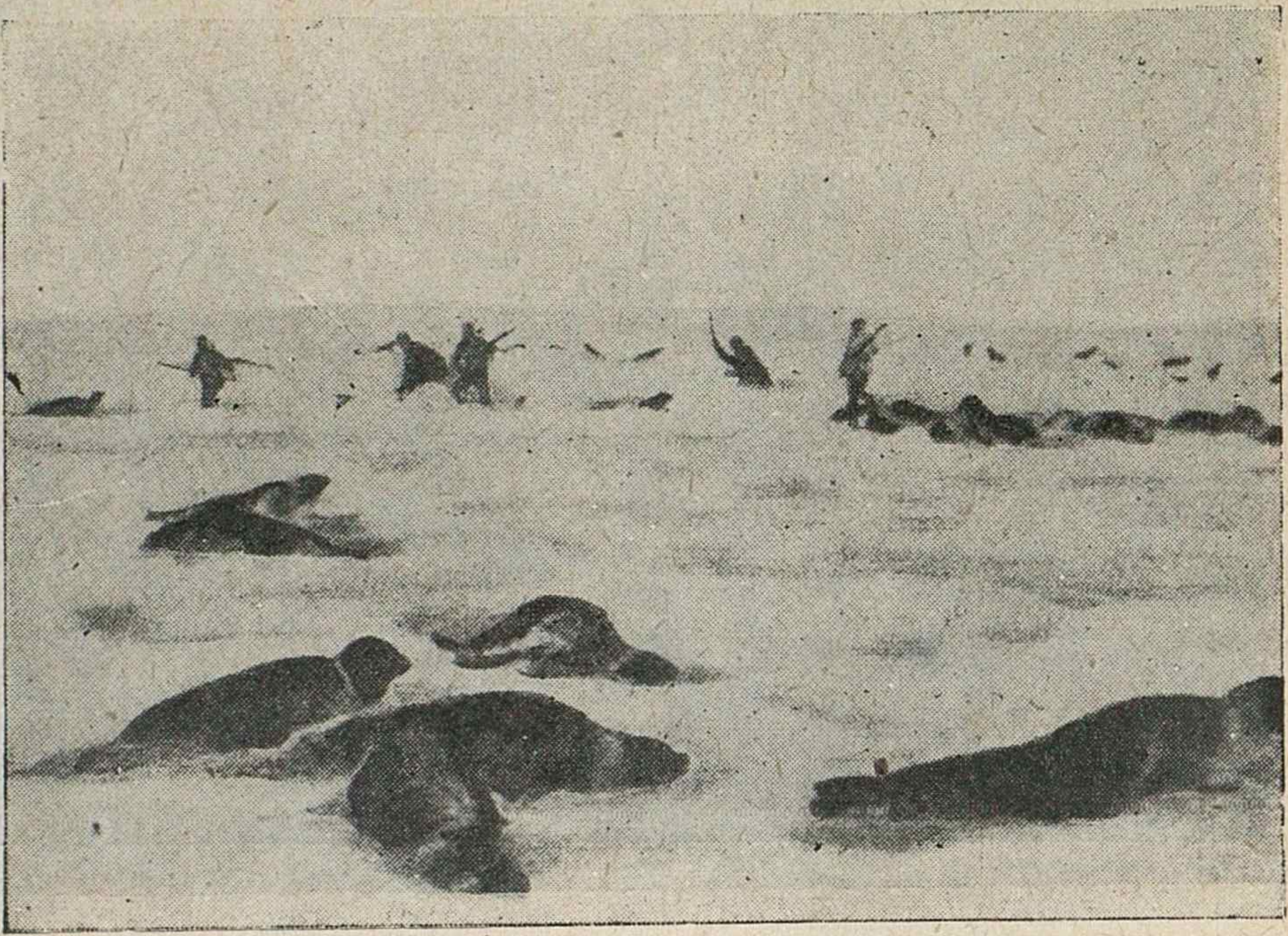

Jarlƣan ʙozlar arasnnan tylinnər cqtьlar. Cqtьlar da **„Krasin“** ƣa taʙa qarap jatalar.

Bu nindi əkəmət ikən, dilər ʙuƣaj. Mondьj əjʙrne kyrgənnəre juq ide ʙit alarnьꞑ!

„Krasin“ daƣь kşelər alarnь aularƣa totndьlar həm alar ul kɵnne aşnь tylinnən əzrlədelər, tylin ʙauьrь qzdrdьlar.

Kyptən inde **„Krasin“** daƣь kşelərneꞑ mondьj təmne aş aşaƣannarь juq ide **!**

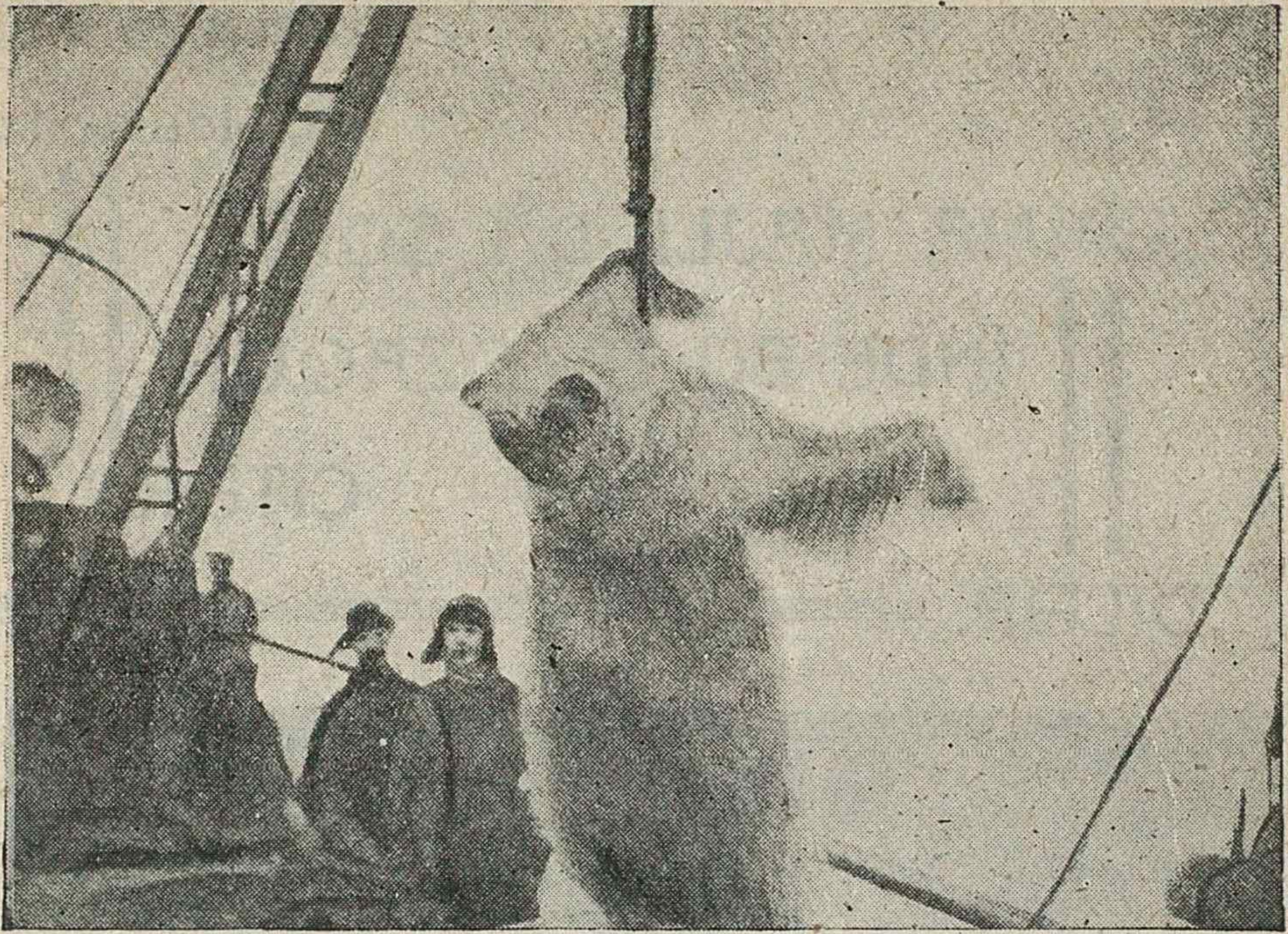

Aşap ʙterep tşqa cqqannar ide, aq aju kyrdelər.

Boz əstnnən əkren gnə aq aju kilə.

Boz vatqcqa taʙa qarap kilə. **Ber də qurqmьj.**

„**Krasin**“ daƣь kşelər mltqlarьn aldьlar da aq ajuƣa atarƣa totndьlar. Axьr da aq ajunь yterep audardьlar. Anь kytərep knə **Boz vatqcqa salmaqcьlar ide** də, ʙuldьra almadьlar **Un kşe** ʙrgələp kytərgəndə də, aq ajunь **urnnnan quzƣata almadьlar.**

Boz vatqctan ʙau təşerep ajunь ajaƣnnan ʙəjlədelər də, paroxotnьꞑ auьr jək kytərep taşьj torƣan kranь ʙlən gnə anь ju ƣarь kytərttelər.

Aq ajunь boz vatqьc ɵstenə saldьlar.
Yzlərе anьꞑ janьna
çiьldьlar da:

„ƏMMA MAJLЬ DA SOꞐ,
INDE BU IT OZAQQA
ÇITƏR!“

DILƏR.

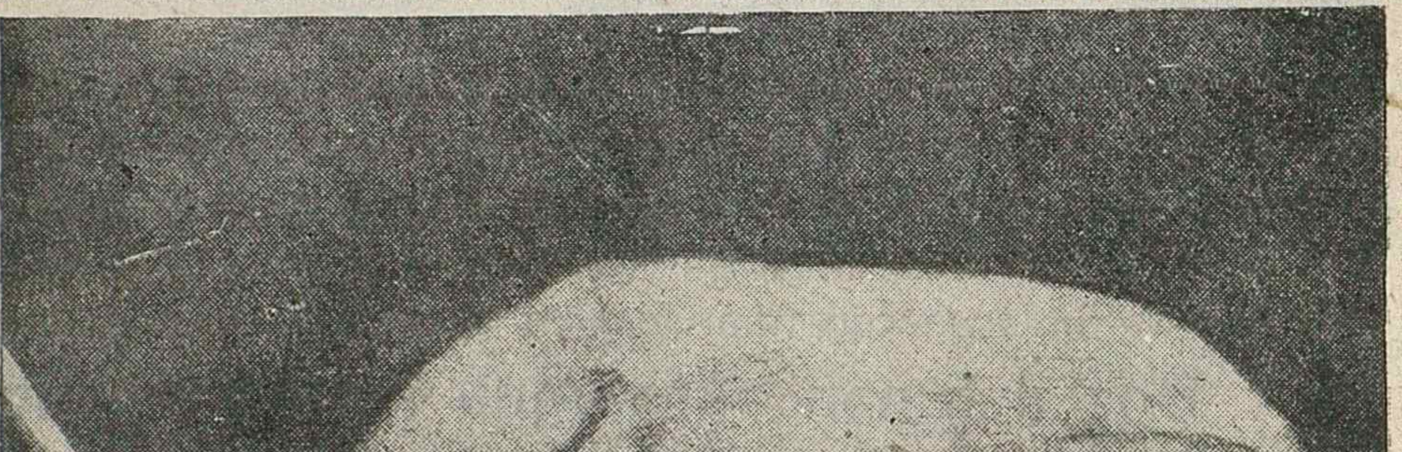

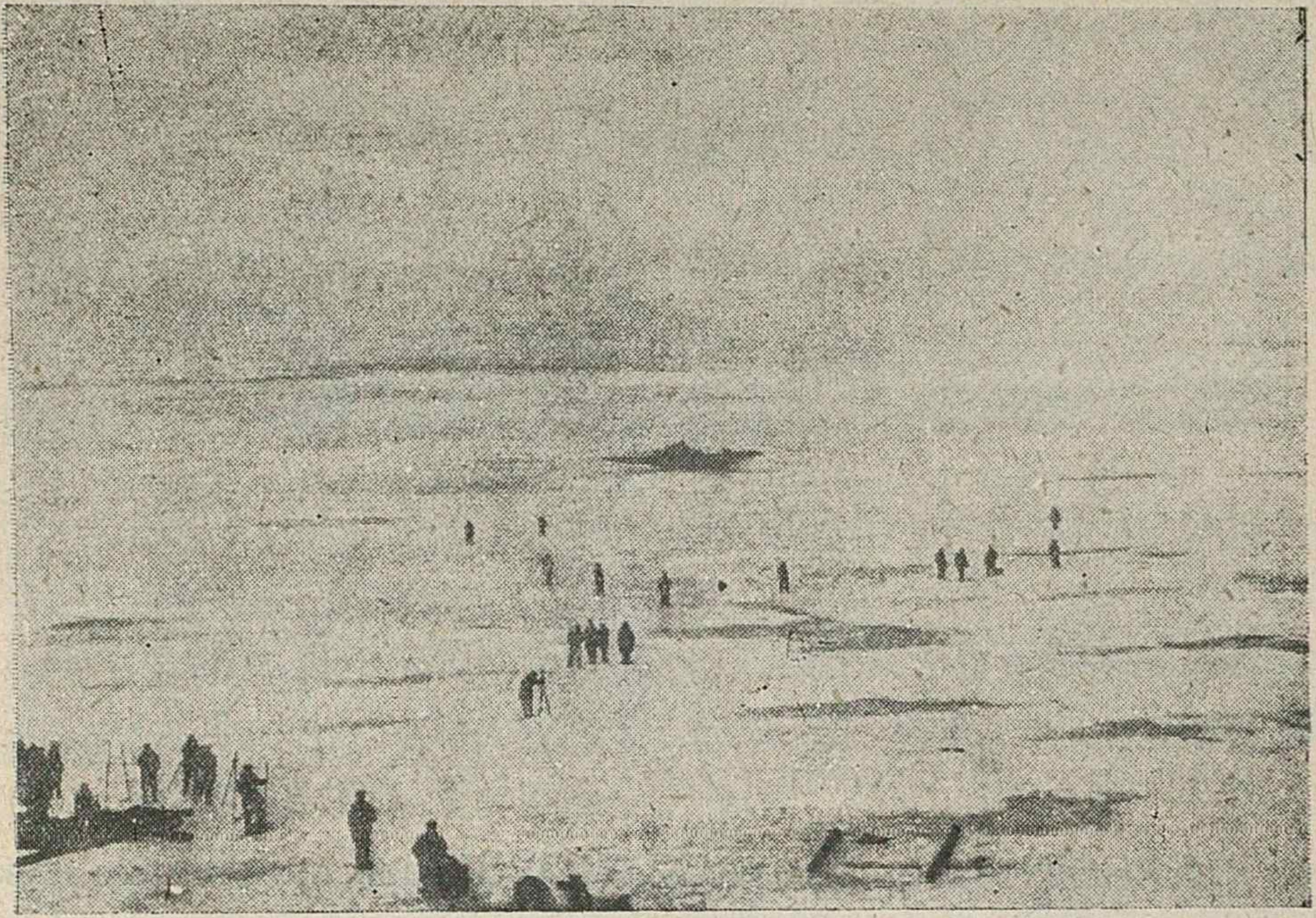

Kapitan **Cuxnovski** ʙlən kiꞑəşte.

Monnan arь inde „KRASIN“ artьq ʙara almьj.

Diriƶaʙl‘ne ezlər ɵcen CUXNOVSKIƢA **ocarƣa turь kilə.**

Ajroplannь ʙoz ɵstenə tɵşrdelər. **CUXNOVSKI** həm anьꞑ jardəmce iptəşlərə yz urnnarьna mnep utrdьlar. Maşinalarьn ʙordьlar. Maşina şaulap iꞑ elek ʙoz ɵstnnən kitte, annan hauaƣa kytərlde. Mnə ul juƣarьdan, juƣarьraq kytərelə;

JRAQTAN jraqqa kitə.

Axьr da kyzdən juƣala !

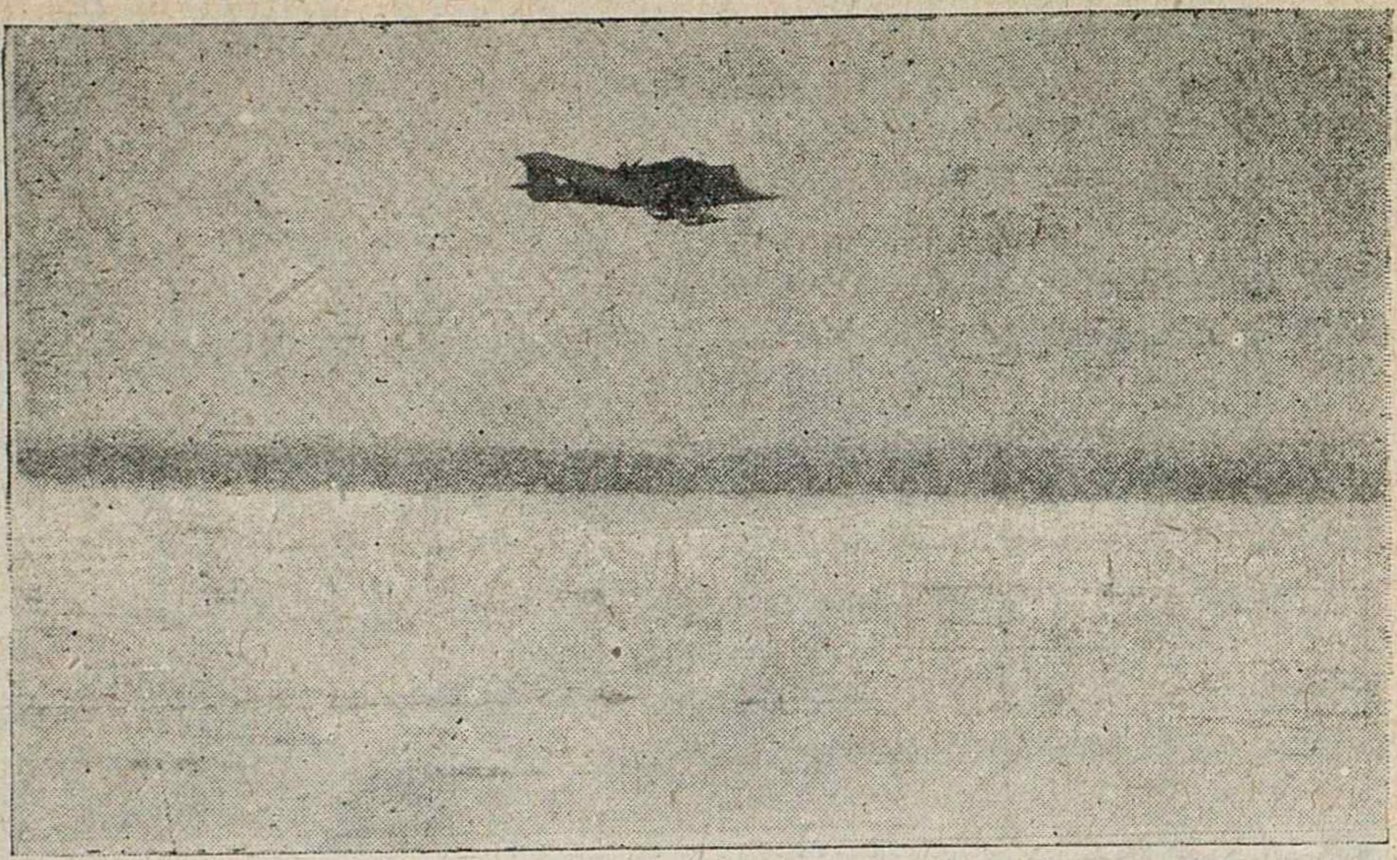

„**KRASIN**“ daƣь kşelər **CUXNOVSKI**dan radio arqьь xəʙər kɵtələr.

CUXNOVSKI isə həman ʙoz saxralarь ɵstnnən oca, haman tyʙəngə taʙa qarap ʙoz ɵstndə kşelər juqmь ikən dip kyzətep ʙara.

Bara torƣac **ʙoz ɵstndə ike kşe kyrnde.** Alarnьꞑ ʙrse ʙoz ɵstndə jatqan, ikncese isə anьꞑ jannda ʙasьp tora ide.

CUXNOVSKI ajroplanьn çirgə tuqtatьp, kşelərne yz janьna almaqcь ʙulƣan ide. Ləkin ʙu urnda ʙoz ʙik jarƣalanƣan ʙulƣanƣa ajroplan əjlənep kitep, ʙar kşene xərap itydən qurqtь.

Şul turьda **CUXNOVSKI** əjlənə-əjlənə ocь da „Boz ɵstndə ike kşe ʙar“, dip radio arqьь „**KRASIN**“ ƣa xəʙər itte.

Inde „KRASIN“ ƣa ʙu kşelərne tizerək qotqaru carasьn kyrrgə kirək!

„KRASIN“ da radio ʙujnca ʙu xəʙər alndь. „CUXNOVSKI qajtьr, qajaraq ikənen kyrsəter“ dip kɵtə ʙaşladьlar. Ləkin kɵtməgəndə ʙik nьq **toman qaplap aldь.**

„KRASIN“ daƣь kşelər ʙoz ɵstenə tɵştelər də, ʙer nicə urnƣa kyp-kyp itep utlar jaqtьlar.

„**Cuxnovski** ʙznen qaja ikənne ʙlmi, kyrmi inde, icmasam tɵten isen sizep tɵşsen“ dieştelər.

Ləkin jaqqan utlarnьꞑ da fajdasь timəde.

Cuxnovski „KRASIN„ nь tapmadь.

Aꞑa ʙoz vatqctan jraq ʙer çirgə tɵşərgə turь kilde.

Çitməsə taƣьn ʙoz ɵstenə tɵşkəndə ʙozƣa eləgep ajroplannьꞑ **ike vintь xərap ʙuldь.** CUXNOVSKI radio arqьlь: **„oca almьjm. Min kyrgən kşelərne qotqarьƣьz, annan mine alrƣa qajtrsьz. Nicek ʙulsa da sez qajtqancь cdarʙьz əle“ dip xəʙər itte.**

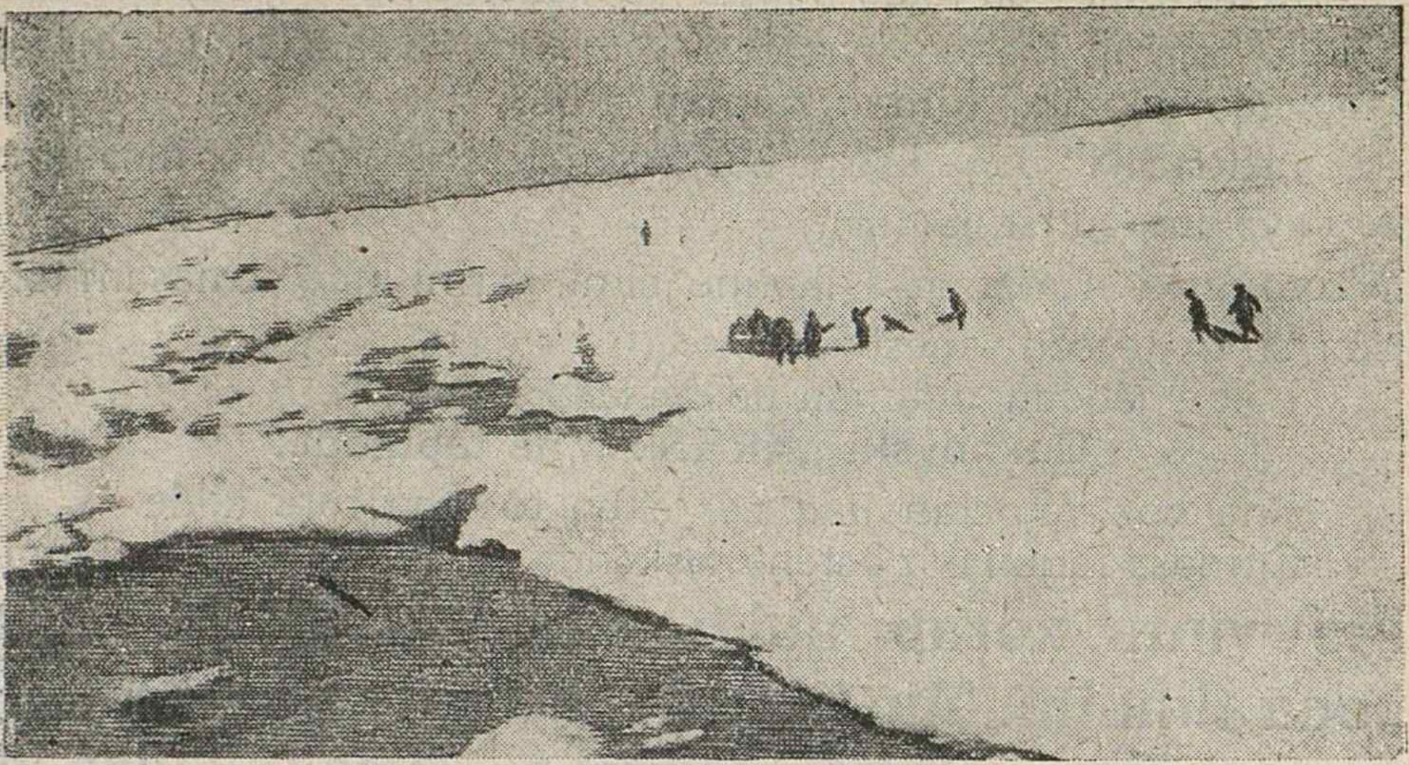

Bez ul kşelər janьna **ʙara almaʙьz,** ʙozlardan ytep ʙulmas **dieştelər** „**Krasin**“ daƣь **kşelər.**

Qarap qarьjq əle, ʙarrƣa kirək ʙit! Dide kapitan.

Krasin jaꞑadan ʙoz taularь ʙlən kɵrəşrgə totndь. Kɵn ʙujь kykerək kierep kɵrəşə—kɵrəşə torƣac, ʙajtaq qna alƣa taʙa kitte.

Bara tora „**Krasin**“ daƣь kşelər jraqta ike qara əjʙer slkngənne kyrdelər. **Cuxnovski** əjtkən kşelər şular ʙulrƣa kirək dip ujlaştьlar. Nqlap qarьj torƣac ʙoz ɵstndə **ike kşe kyrdelər.** Brse jatqan ikncese anьꞑ jannda ʙasьp tora ide. „**Krasin**“ nь tuqtattьlar. Qullarьna aurularnь kytərep taşьj torƣan qul səkese aldьlar da, tge kşelər janьna kittelər.

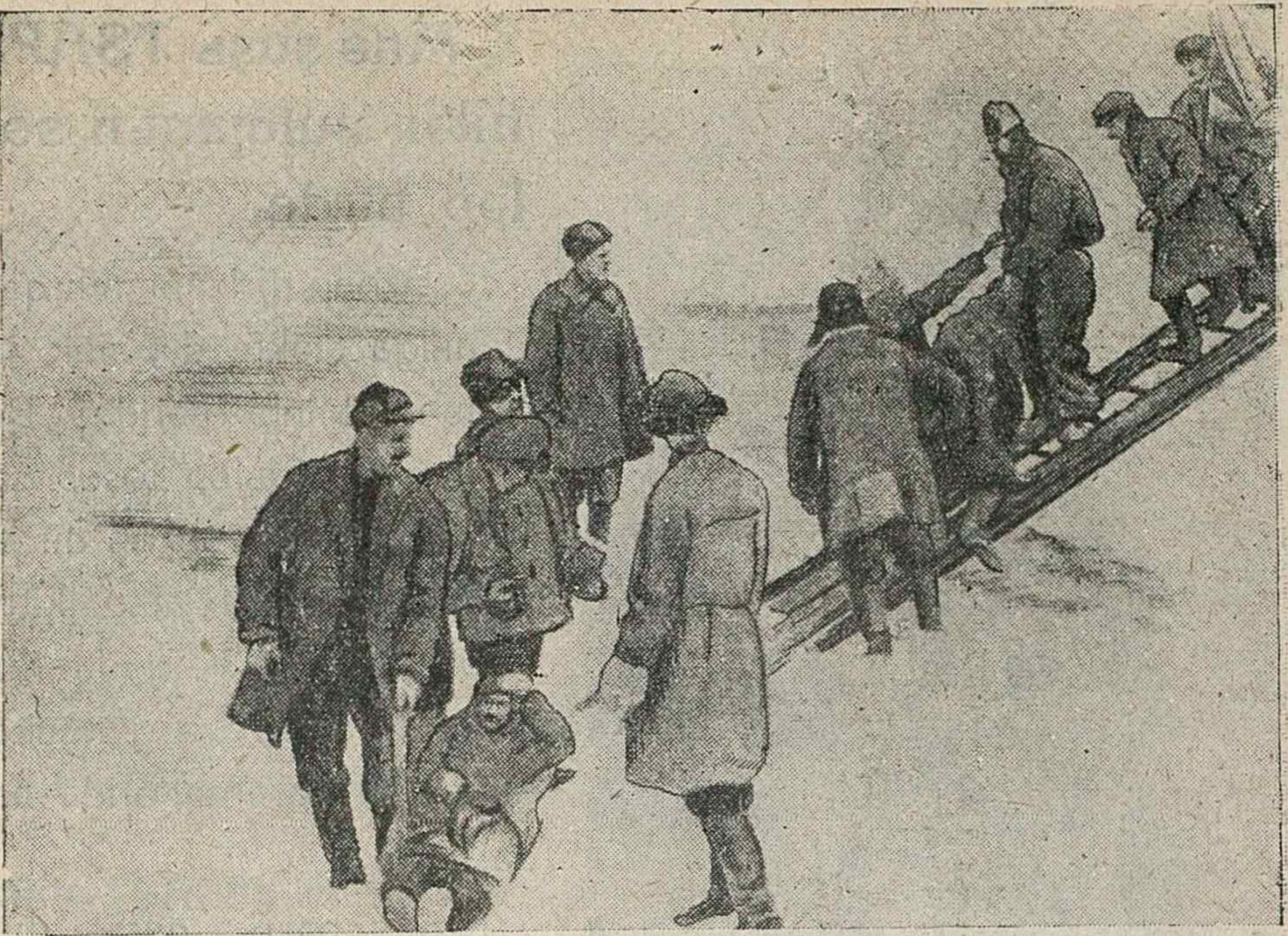

Mnə alar ʙu kşelər janьna kilep çittelər. Boz ɵstndə jatqanь kym-kyk, toru tygel slkenə də almьj, ʙarь tik əzerək ʙaşьn ƣna kytərə ala ide.

Ul şatlьƣnnan jlap ciʙərde də, aşarьna soradь.

—„Ike atnadan ʙirle auzьʙzƣa valcьq ta krgəne juq!“ dide ul.

„**Krasin**“ cьlar qul səkesenə salьp, alarnь ʙoz vatqcqa alьp qajttьlar da, aşattьlar, ecrttelər, cista kiemnər kierttelər də, jlь, jomşaq urnnarƣa joqlarƣa jatqrdьlar.

Bolarnьꞑ ʙrse jatqan urnnan tora almadь, cɵnki anьꞑ **ajaqlarьɵşegən ide.** Busь **MARIANO** ismne ikən.

Ikncese isə aşap eckənnən soꞑ joqlap aldь da, ujanƣac **sau sələmət** urnnnan torьp kitte. Moпьsь isə **TSAPPI** ismne ide.

Mnə şuşь TSAPPI nilər ʙulƣanьn sɵjləp ʙirde.

Bzneꞑ diriƶaʙl’ ʙik qatь dauьlƣa eləkte də, ʙiek ʙoz tauьna kilep ʙərlde. Bez tuƣьz kşe jƣьlьp tɵşep qaldьq, qalƣannarьʙznь diriƶaʙl’də kileş, çil alьp kitte. Alar xərap ʙulƣannardьr inde. Bzneꞑ tirə jyneʙzdə qaja ƣna qarama, anda ʙoz da, ʙoz...

Bzneꞑ ʙəxtkə qarşь diriƶaʙl’dən əz gnə ʙulsa da aşamnьq əjʙrləre də tɵşep qalƣan ide. Bez şularnь vaqlap, vaqlap əzləp knə aşap tordьq. Bez ɵcəy:—**MIN, MARIANO** həm **MAL’MGRIN**, ʙoz ɵstndə çəjəyləp çir ezlərgə kittek.

Çirgə çitep kşelər ocratsaq, ʙaşqalarnьꞑ da qaja ikənnəren əjtrʙez dip ujladьq. Şulaj itep iptəşləreʙez ʙlən kiꞑəşep, sau ʙullaşьp kittek, **MAL’MGRIN** suьqqa cdьj almadь. Anьꞑ ajaqlarь ɵşede.

—Min ʙarь-ʙer yləcək. Sez miꞑa qaramaƣьz, ʙarьƣьz! dide ul.

Şulaj itep Mal‘mgrinne taşlap ʙzgə ikəy gnə kitərgə turь kilde. Mariano da tizdən ajaqtan jƣldь. „KRASIN“ kilep tuqtaƣanda ʙez aclqtan həm salqnnan yly dərəçəsenə çitkən idek inde. **Ul ƣna ʙzne ylmnən qotqardь,** dide ul.

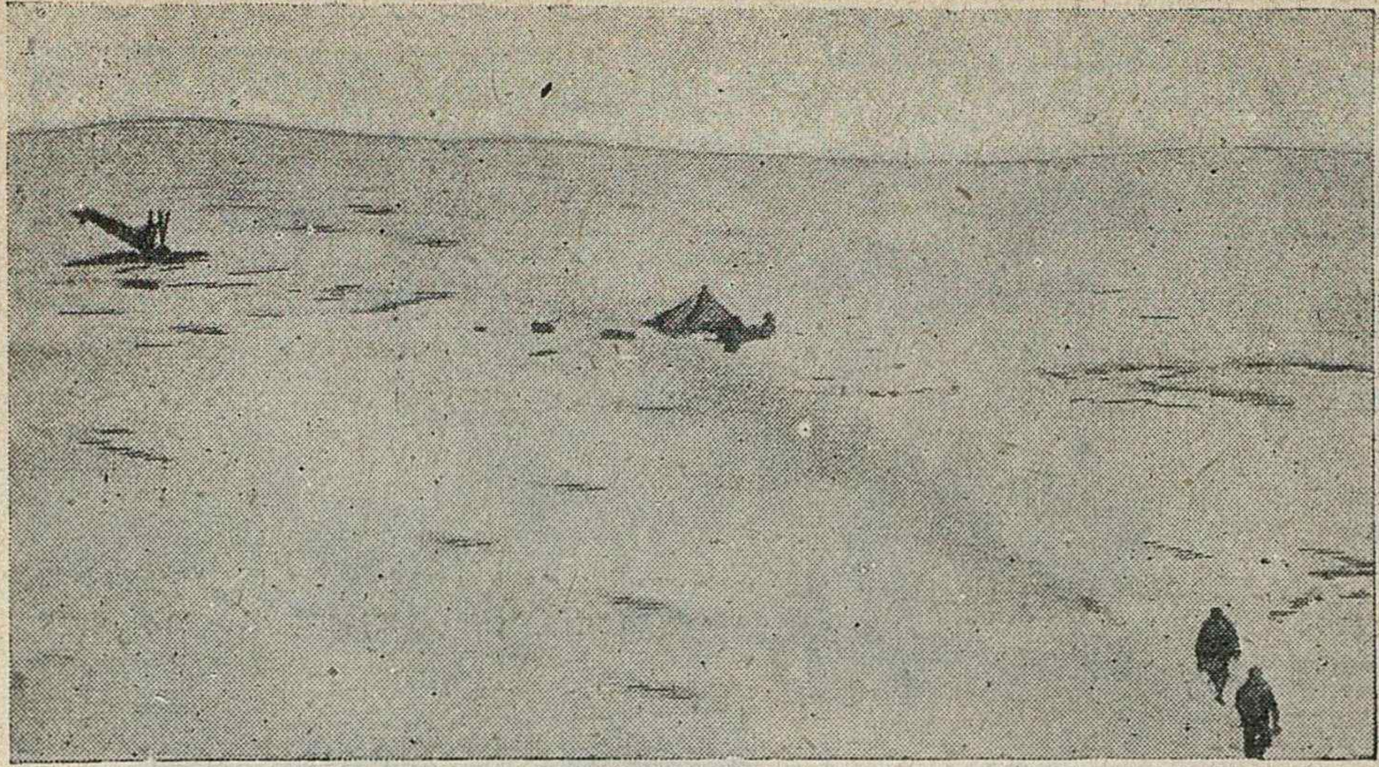

ȷnde TSAPPI, MARIANO həm MAL'MGRIN lərdən ajrьlьp ʙoz ɵstndə qalƣannarnь qotqarrƣa kirək ide. Alarnь qotqarьr ɵcen „KRASIN“ taƣьn

BOZLAR BLƏN KƟRƏŞRGƏ TOTNDЬ.

Bara torƣac ʙoz saxrasь urtasnda qorlƣan ʙer catьr kyrnde; catьr tirəsndə ьƣь-zƣь kilep kşelər caʙьp jɵrilər, qullarьn bolƣьjlar.

„KRASIN“ nьꞑ kilyenə şatlanьp kɵlələr də, jlьjlar da ide.

Barьsь biş kşe. Alar anda ʙoz ɵstndə ille kɵn torƣannar.

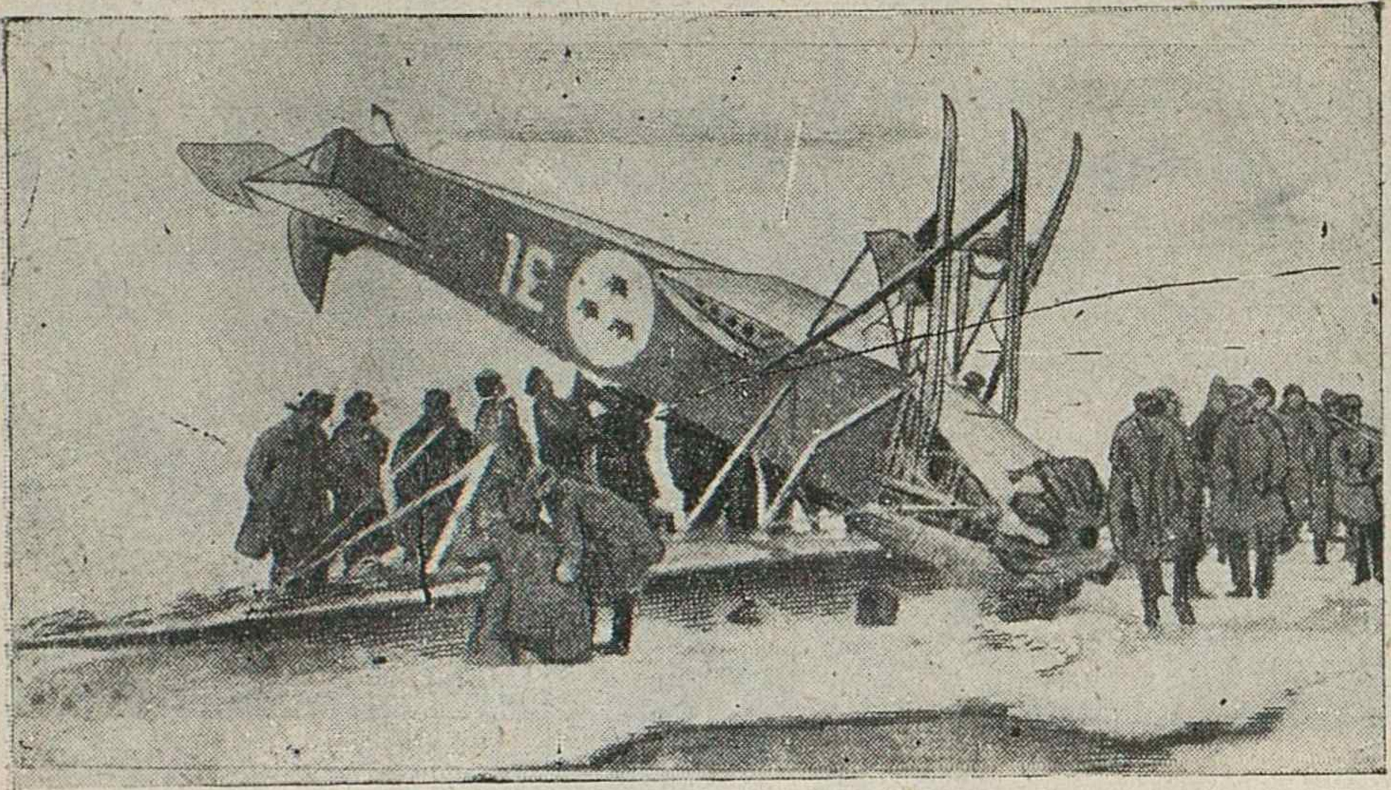

Catьr jannda əjlənep tɵşkən vatьq ajroplan jata ide.

Bu nindi ajroplan soꞑ?

Bu ʙzne qotqarrƣa kilyce **LUNDBORG** ismne Şvit ocucьsьnьqь. Ul ʙer kilep ikspiditsiə ʙaşlьƣь **NOBILƏNE alьp kitte** də, jaꞑadan kilde.

Iknce mərtəʙəsndə ʙozƣa eləgep **ajroplanь əjlənde** həm cəlpərəmə kilep **vatldь.**

Şulaj itep ocucьƣa da ʙoz ɵstndə torrƣa turь kilde. Un kɵnnən **Iknce ocucь** kilep **iptəşen qotqardь,** ə vatьq ajroplanь ʙzneꞑ janda qaldь.

„Krasin“cьlar ajroplannь qaradьlar.

Juq vatьlьp, eştən cqqan ikən, çiьp jɵrrlek tygel dip qaldrdьlar.

Qotqarlƣan kşelər ʙoz vatqcqa krdelər.

Anda alarnь juьndrdьlar, kiendrdelər.

Qotqarь ucьlar arasnda VAL‘ERI ismnese ʙar ide.

—MONNAN SOꞐ YZ ƢƟMRMDƏ MƏꞐGELEK QЬŞ DƟNJASЬNA BARUNЬ UJLAP TA QARAMAM! dide ul.

!

Ləkin ikncese CICIONI ismnese: TRLGƏC TƏ TƟNJAQ QOTPQA ʙaram! Bu jaqnь da ɵjrənrgə kirək. Əle ʙrəy də məꞑgelek ʙozlar jəşi torƣan dɵnja xaqnda ʙlmi! kşe ʙer əjʙrdən də qurqrƣa tieş tygel,. dide ul.

Ləkin Cicioninьꞑ ajaqlarь snƣan ide.

Aꞑa jɵrer ɵcen qultьq tajaqlarь ʙirrgə turь kilde.

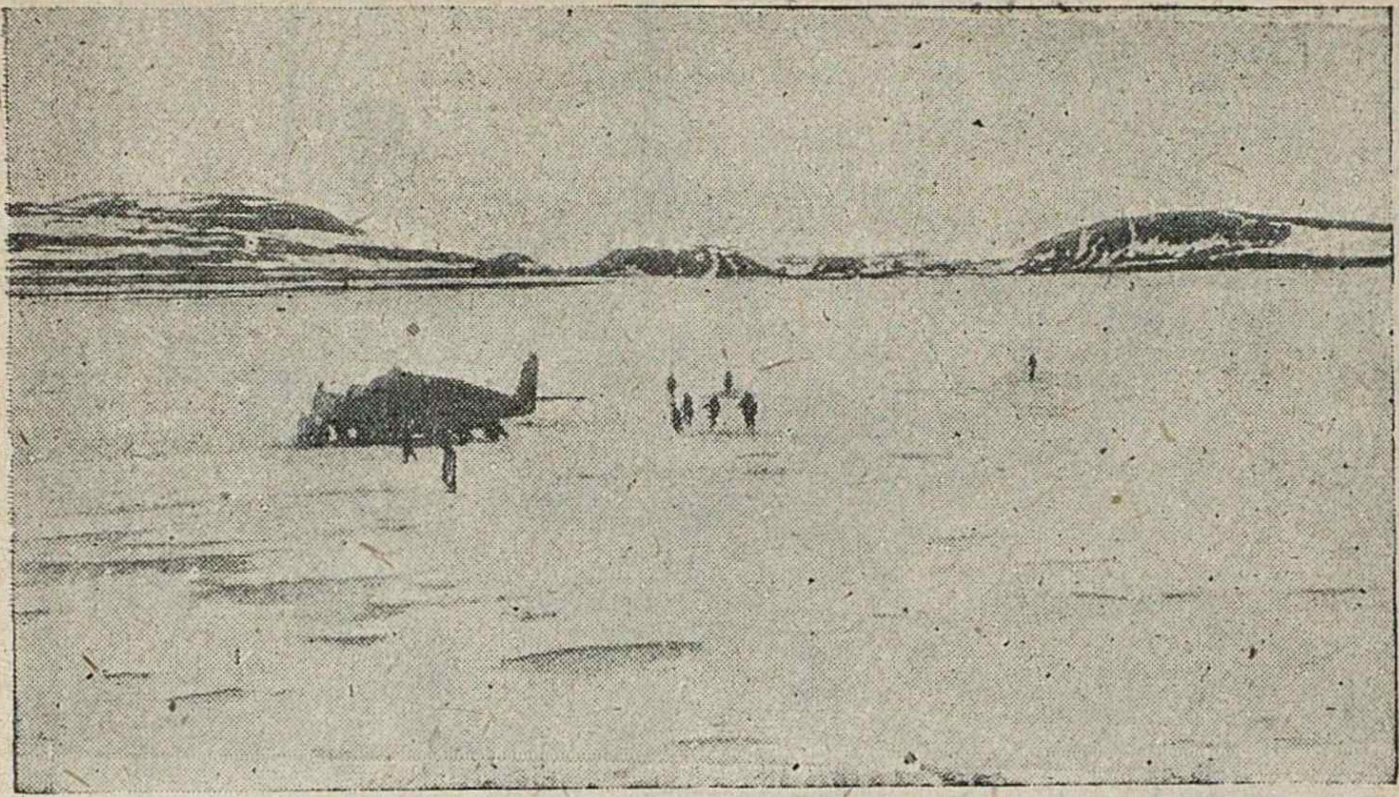

Diriƶaʙl‘ kşeləren qotqarƣac, **„KRASIN“** cьlar inde **CUXNOVSKI həm anьꞑ iptəşləren qotqaru turnda ujlьj ʙaşladьlar.**

„KRASIN“ diriƶaʙl‘ xalqlarьn qotqarьp jɵrgəndə, alarƣa ozaq kɵtep jatrƣa turь kilgən.

„KRASIN“ kire qajtьp **CUXNOVSKIlarnь ʙik tiz ezləp taptь.**

CUXNOVSKINЬꞐ vatlƣan ajroplanьn **„KRASIN“ ƣa** kiterep saldьlar.

Ocucьlar anda yzlərenenꞑ nicek torularьn sɵjlədelər· **Joqlap ʙulmьj suьq.** Ajroplan ecenə krep 10 minut camasь jatasьꞑ da, taƣьn cƣьp caʙьp jɵrrgə totьnasьꞑ.

ŞAQTЬJ AZAPLANDЬQ, didelər.

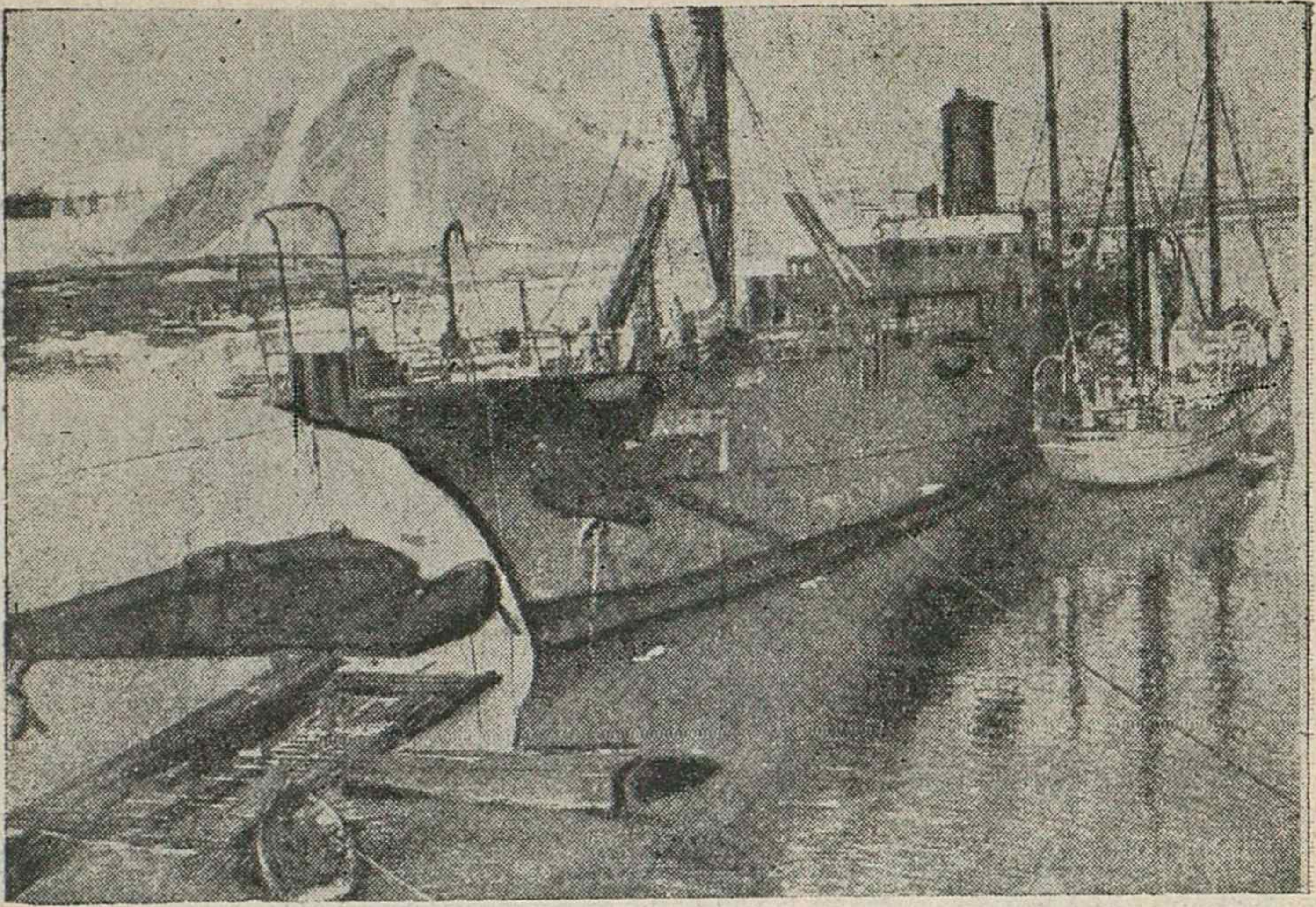

Mnə ʙu rəsmdəge qara paroxot

Italiə paroxotь „CITA DI MILANO“.

Ul iꞑgez ɵste **ʙozdan ərclgən urnda** jar qrьjьnda qotlƣan **kşelərne kɵtep tora ide.**

Krasin qajtьp ʙarƣanda ʙu paroxot janьna çitkəc, andaƣь **ʙɵten qotqarlƣan kşelər** şuşь „CITA DI MILANO“ ƣa kyctelər.

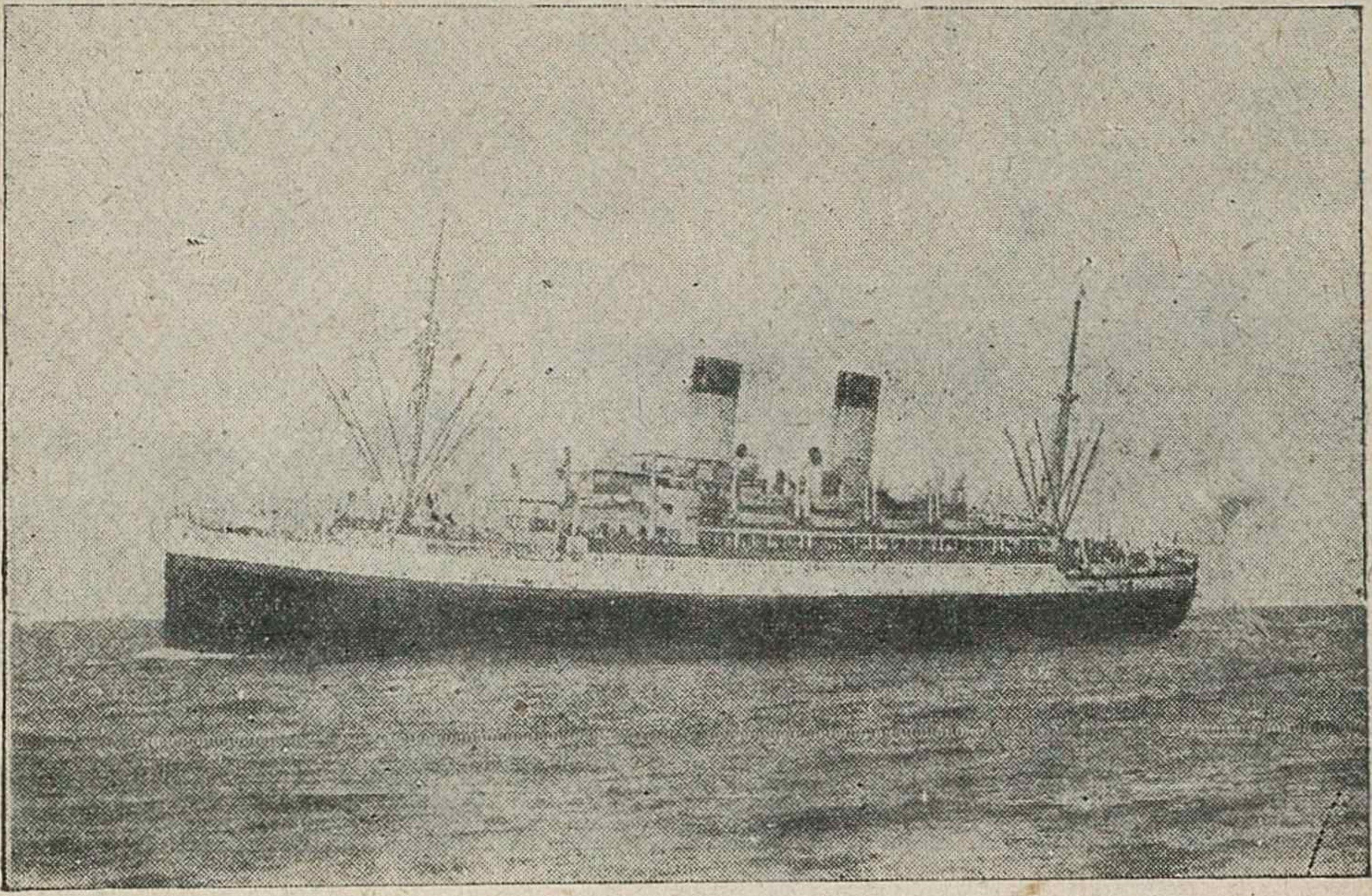

Boƶ vatqьc yzenə tɵşkən eşne ytəp qajtьp ʙara. Barƣan sajьn haua jlьna ʙara. Qojaş ssese artqannan arta.

Kinət „**KRASIN**“ da radio ʙujnca:

—„PAROXOT BARA. PAROXOTTA 1800 KŞE BAR. QOTQARЬƢЬZ!“ eigən xəʙər alьna.

„**KRASIN**“ kire əjlənə də taƣьn anь qotqarrƣa kitə. Bara torƣac „**KRASIN**“ zur ʙer paroxot janьna kilep çitə. Paroxot „**MONTI „SIRVANTIS**“ ismne. Ul ʙer jaqqa **jantajƣan, auam, auam, dip knə tora.** Andaƣь kşelər qurqşqannar: ʙɵrcьlalar, jlaşalar.

„**KRASIN**“ daƣь kşelər **paroxotnь tɵzətep** ecndəge suьn cƣardьlar, Tişkləren jamadьlar... Şulaj itep **„KRASIN“ taƣьn əllə ni qədər kşene ylmnən qotqardь.**

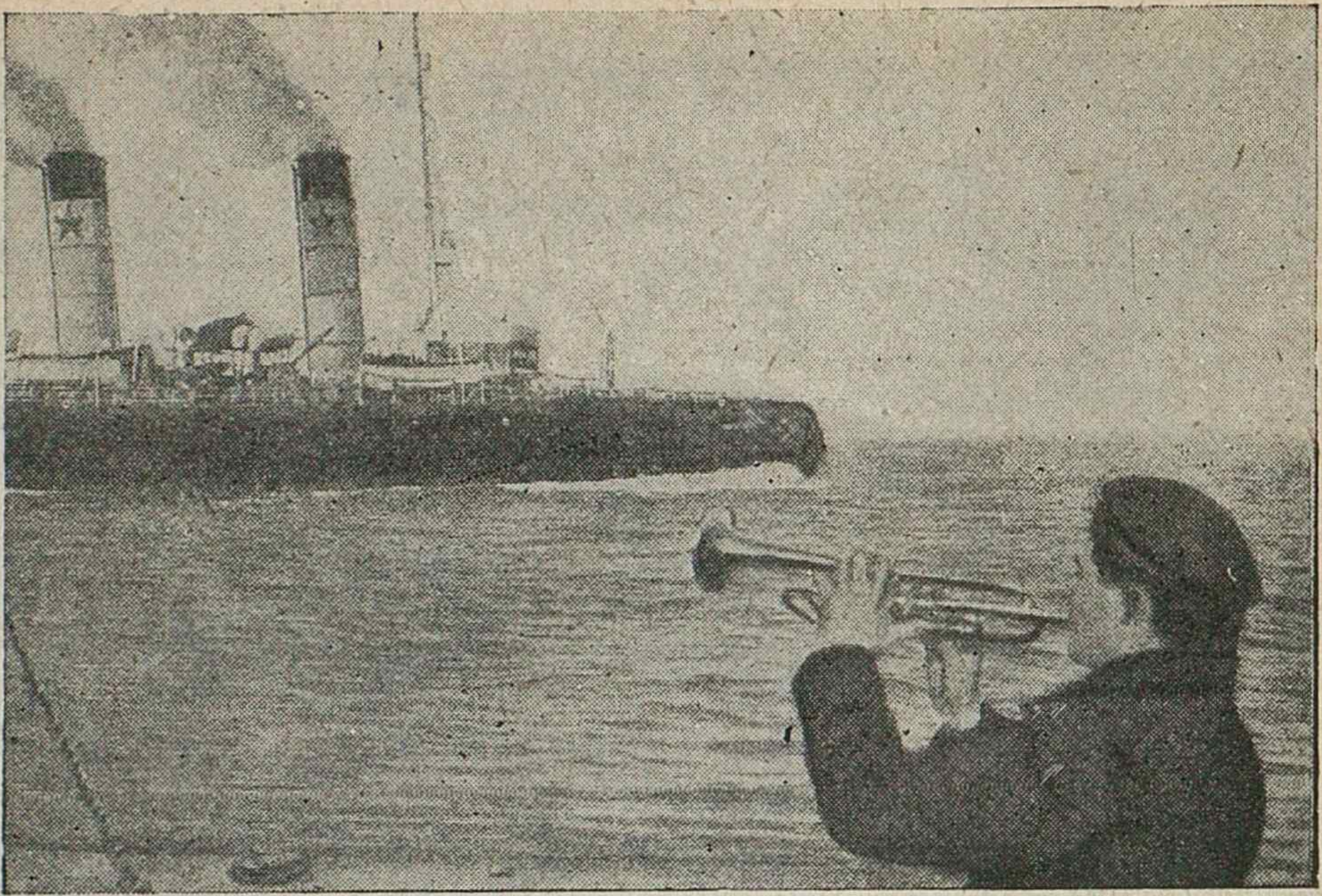

„KRASIN“ ɵstenə alƣan eşlərne ytəp, kitkən urnь

LININGRADQA QAJTTЬ.

Liningradta anь, ʙatrnь qarşь alƣan şiklle
itep MUZЬJKA BLƏN QARŞЬLADЬLAR.

„KRASIN“ şulaj itep yzen
ʙɵten dɵnjaƣa tanttь !

BƏJƏSE 25 tien.

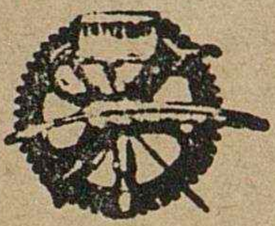

Э. МИНДЛИН.

„КРАСИН“ ВО ЛЬДАХ

(пер. на тат. языке)

КАЗАНЬ ТАТИЗДАТ 1931